

laiškai bičiuliams

2020 ruduo-žiema

KRAŽIŲ
RANKRAŠTIS

JĖZUITAI IR
PANDEMIJOS

LOJOTEKA

AR NAMUOSE GERA?

*Iter B. Stanislai Kostka Dilinga Romam. Constantia in
 petenda societate*
*Symb. Sicut lapis è vertice mentis deciduus per subiectos colles reperitur
 sus maiorem impulsum acquirit ita Beatissimq. Adolescens ob ipsas de-
 lationes ardentiq. expetit societatem.*

DE

Παρὰ ΒΕΣΙΚΟΥ.

Tricolors Ictrostraphos

*Arabar alto præcipitem lapis
 Ut è nivahis vertice Carpatha
 Deicitur urgeret ruinam,
 Plana daret quoadusq. tuta
 Tellus quietem: quomodo ad obuios
 Allisa colles dum resilit novum
 Sumebat impulsum, et recentes
 Vires novabat. Caperat impetus
 Pior remitti, machina lentiùs,
 Lapsusq. ceu sperans propinquo
 In tumulo positura finem,
 Cum sub uirenti cespite conditis
 Impacta rursus cavatibus, exilit
 Rursus per acclines salebras
 Agglomerat uiolenta currum.*

Palaimintojo Stanislovo Kostkos „Kelionės iš Dilingeno į Romą“
 kompozicija iš 1695 m. Kražių rankraščio. Apie jį skaitykite p. 4.

Viršelyje – Vilniaus jėzuitų gimnazijos bibliotekos interjero fragmentas.
 Daugiau apie tai skaitykite p. 27. Augustino Počpokos nuotrauka.

T. Vidmantas Šimkūnas, SJ	
Dinamiška tapatybė ir kūrybinga misija.....	2
Dr. Ona Dilytė-Čiurinskienė	
1695 m. Kražių rankraščio poezija.....	4
Dr. Liudas Jovaiša	
Epidemijos ir Lietuvos jėzuitai.....	8
Dr. Liudas Jovaiša	
Žmogus, tapęs istorija.....	14
T. Antanas Saulaitis, SJ	
Lietuvių jėzuitų atstovas Romoje.....	18
Ses. Asta Venskauskaitė, ACJ	
Keletas prisiminimų.....	19
Lukas Ambraziejus, SJ	
Ar namuose gera?.....	22
Gimnazijos sukakčiai – nauja biblioteka.....	27
Edita Zarembienė	
Robotika – tai šiandiena ir ateitis.....	32
Lukas Ambraziejus, SJ	
MAGIS 2020.....	35
T. Aldonas Gudaitis, SJ	
Jaunus žmones palydint.....	37
Gražvydas Bareišis	
Šv. Kazimiero bažnyčios detektyvas.....	39
T. Leo Leise, SJ	
Kodėl parvykau į Lietuvą.....	41
In memoriam.....	44
Nusišypsokime.....	48

T. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Dinamiška tapatybė ir kūrybinga misija

Daugelis žurnalo skaitytojų, be abejo, žino, kad 2021 balandžio 27 d., minint šv. Kanizijaus 500-ąsias gimimo metines, bus įkurta nauja Centrinės Europos jėzuitų provincija (ECE) su centru Miunchene. Ją sudarys 450 Austrijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos, Šveicarijos ir Vokietijos jėzuitų 32 bendruomenėse. Pirmuoju jos provincijolu Draugijos generolas paskyrė t. Bernhardą Bürglerį, dabartinį Austrijos provincijolą. ECE provincijos teritorijoje gyvena apie 100 milijonų gyventojų. Šiauriausia jos misijos vieta – Upsala, piečiausia – Ženeva, labiausiai į rytus nutolęs Vilnius, o labiausiai į vakarus – Čikaga ir Lemontas.

Jau ne vieną dešimtmetį glaudžiai bendradarbiauja Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos provincijos. Po politinių pokyčių, įvykusių prieš 30 metų, Lietuvos ir Latvijos provincija taip pat orientuojasi į vokiškai kalbantį regioną. Taip atsirado įvairių bendrų darbų tinklas: akademinė sielovada, intelektualinis apaštalavimas, rekolekčių namai, socialiniai, dvasingumo ir misijų centrai, mokyklų bendradarbiavimas, miestų bažnyčių sielovada...

Jėzaus Draugija yra viena iš pirmųjų globalių institucijų istorijoje. Jau pirmieji jėzuitai kalbėjo įvairiomis kalbomis ir buvo pasiūti į visus žemynus, o bendruomenių gyvenimas nuo pat pradžių buvo daugiakultūris. Globali komunikacija, anuomet vykusiai laiškais, įgalino veikti visame pasaulyje, o siekis įsikultūrinti puoselėjo kultūrų įvairovę ir padėjo sugyventi darnioje vienybėje.

Idant gebėtų geriau vykdyti savo misiją kintančiame pasaulyje ir pateisintų Bažnyčios bei visuomenės keliamą specifinį iššūkį, Jėzaus Draugija savo narius ugdo visapusiškai, o lanksčią ir funkcionalią struktūrą pritaiko atsižvelgdama į kultūrinę aplinką. Todėl 2011 m. tuometinis generolas Adolfo Nicolás paragino atnaujinti visas provincijų struktūras atsižvelgiant į visuomenės pokyčius, kad Draugijos principas *magis* (daugiau, labiau) geriau pasitarnautų „universaliai misijai“.

Šiandien, kai globalizavimas per visų sričių suskaitmeninimą užbaigia Europos moderniuosius laikus, Bažnyčia ir visuomenė išgyvena fenomenalų poslinkį. Ne vien tik liaudies Bažnyčia tampa istorija. Kyla grėsmė, kad krikščioniškas tikėjimas apskritai praras patrauklumą visuomenėje. Jėzaus Draugija pastebimai prisideda, kad žmonės sekularioje ir diferencijuotoje visuomenėje galėtų gyventi kaip krikščionys. Jei jėzuitų vienuolija nori išlaikyti tapatumą ir toliau pateisinti savo misiją, turi atsiliiepti į visuomenėje vykstančius pokyčius savo struktūromis, institucijomis, ugdymo sistema ir bendro gyvenimo formomis.

Mes, jėzuitai, turime iš naujo atrasti savo vietą globalioje visuomenėje

T. V. Sadausko, SJ, nuotr.

ir jos užribuose. Todėl mums reikia lanksčios organizacijos ir aktualizuotų struktūrų, kurios pranoktų kultūras ir skatintų sutaikinimą, liktų ištikimos tikėjimo ir teisingumo principui ir visada aktualiam, Evangelijoje bei krikščioniškoje antropologijoje išsisknijusiam dvasingumui. Tik šitaip jėzuitų vienuolija toliau galės palydėti žmones ir kartu su ateinančiomis kartomis kurti naujas „bažnytines vietas“, antraip Europos visuomenėje ji taps nereikšmingu istoriniu mitu. Patikimumo praradimas būtų toks pat tragiškas, kaip ir skubotas „laiko dvasios“ vaikymasis. Provincijos *Europa Centralis* kūrimas nėra vien organizacinis dalykas. Jis kur kas aktyviau atsiliepia į laiko kaitą bei iššūkius, įskaitant ir pokyčius pačioje vienuolijoje.

Tiesa, kad paskutiniaisiais dešimtmečiais jėzuitų sumažėjo. Tačiau negalime nepastebėti ir to, kad per šį laiką jėzuitų institucijų ir įvairiausių apaštalinų darbų kelis kartus padaugėjo. Tai rodo, kad jėzuitai misijoje yra ne vieni. Kartu į bendrą darbą įsitraukia vis daugiau pasauliečių, seserų vienuolių, išsilavinusių, angažuotų vyrų ir moterų, atpažįstančių, kad tai gera ir prasminga.

Centrinės
Europos jėzuitų
provincijos
žemėlapis

Dr. Ona Dilytė-Čiurinskienė

Jėzuitų kolegijų paveldas: 1695 m. Kražių rankraščio poezija

*Savo narius juk skeidi įvairiausių kampelių po saule
ir daugiau apšvieti žemių, nei saulė didi.*

Tokias eilutes jauni Kražių jėzuitų kolegijos auklėtiniai skyrė Jėzaus Draugijai viename iš kūrinių, 1695 m. sudėtų į didžiulį beveik 700 puslapių rankraštį. Dvieilis, nurodantis ir jėzuitams svarbų ženklą – embleminę saulę, ir Draugijos misijinę veiklą, čia pacituotas iš poetinių laiškų ciklo. Aštuoni Petro Pužynos, SJ (1664–1717), mokiniai tikriausiai buvo gavę dėstytojo užduotį įsivaizduoti ir poetiškai perteikti, ką būsimas šventasis, tuo metu palaimintasis Pranciškus Bordžija (1510–1572), trečiasis Jėzaus Draugijos generalinis vyresnysis, galėjo rašyti šv. Ignacui Lojolai, imperatoriui Karoliui V, Draugijos jaunimui, ir kokie būtų buvę šių adresatų atsakymai. Kaip ir dauguma rankraščio tekstų, taip ir šis ciklas parašytas lotynų kalba, čia pacituotas poetinis vertimas.

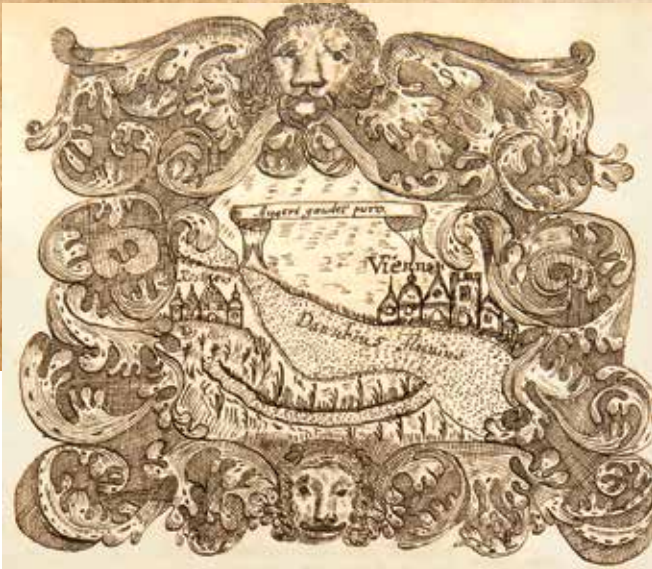
Vadinamasis 1695 m. Kražių rankraštis, saugomas Krokuvos Čartoryskių bibliotekoje, yra unikali rankraštinė knyga, papuosta dailiais ornamentais, piešiniais, emblemomis, kaligrafiškais įrašais. Čia surinktas aštuonių kolegijos studentų retorikos kurso „metinis derlius“ – barokiškai puošnia kalba parašyti įvairių žanrų poezijos kūriniai: nuo ilgų epinių poemų iki šmaikščių epigramų ir įmantriosios poezijos formų.

Besidomintys jėzuitų edukacijos istorija žino, kad tam tikroje studijų pakopoje, būtent poetikos ir retorikos kurse, buvo privaloma išmokti kurti įvairių žanrų tekstus, daugiausia lotynų kalba. Kartais suabejojama tokio metodo prasme. Nemaža mokyklinės kūrybos dalis neatlaiko istorijos išbandymų ir žvelgiant iš laiko nuotolio gali pasirodyti bevertė: juk ne kiekvienas gimęs būti poetu ar oratoriumi. Jei taip, kokia gi prasmė studijų laiką gaišinti komponuojant tokius kūrinius?

Todėl pristatant Kražių rankraščio poeziją pravartu prisiminti, kaip buvo suvokiamas jėzuitų studijų procesas ir kaip jį apibrėžia kanoninis jėzuitų studijų planas – vadinamasis *Ratio studiorum*, parengtas ir publikuotas pačioje XVI a. pabaigoje. Ši knyga pateikia pamatinį jėzuitų studijų metodą, kurio esmė – nuolatinis

Kražių rankraščio (1695) antraštinis puslapis. Iliustracijos iš Čartoryskių bibliotekos fondų.

Pirmoji pal. Stanislavui Kostkai skirto ciklo emblema

tolydus ėjimas į priekį, pažangos kelias, lotyniškai – *modus procedendi*. Į priekį einama nuosekliai, žengiant nuo vienos studijų pakopos (*gradus studiorum*) prie kitos pagal aiškiai nustatytą planą. Tokį metodą, dar vadinamą „paryžietišku“, pirmieji jėzuitai perėmė iš Paryžiaus universiteto, kuriame patys studijavo. Šv. Ignaco padiktuotoje autobiografijoje pasakojama apie jo kelionę į Paryžių ir studijų pradžią: „Taigi iškeliavo į Paryžių vienas ir pėsčiomis. [...] Apsigyveno vienuose namuose su keletu ispanų ir eidavo studijuoti humanitarinių mokslų į Montegiu. Šitaip darė, nes, anksčiau studijose turėjęs labai greitai žengti į priekį, pasijuto esąs be rimtų pagrindų. Mokėsi kartu su vaikais pagal paryžietišką tvarką ir metodus.“

Mokymasis ir studijų pasiekimai siejasi su dvasiniu studento ugdymu ir pažanga. Atitinkamai susijusios ir abu procesus apibūdinančios sąvokos: minėtasis studijų plano *modus procedendi* – su *via perfectionis*, tobulėjimo keliu; *gradus studiorum* – su *gradus virtutum*, nuosekliu dorybių ugdymu. Ir vienokią, ir kitokią pažangą nusako lotyniški žodžiai *progressus*, *profectus*, *processus* ir pan.

Ratio studiorum studijų prefektui nurodo skatinti studentus, kad jie eitų pirmyn ne tik mokydami, bet ir ugdydami pamaldumą bei kitas dorybes. Pabrėžiama, kad atsakingieji už studijas asmenys turi besimokančiuosius „stumti į priekį“ (*promovere*) ne vien studijų, bet ir dvasinės pažangos kelyje. Daug kalbama apie nuolatinių pratybių (*exercitationes*) – visokeriopų, tiek studijų, tiek dvasinių – svarbą. Draugijos scholastikų, arba, kaip

Stanislovo Kostkos gyvenimo žemėlapis

Iš 1695 m. Kražių rankraščio

**Palaimintojo Stanislovo Kostkos
kelionė iš Dilingeno į Romą.**

Tvirtumas siekiant Draugijos (ištrauka)

[...]

*Jam neprilygo Augsburgas, per ankštą
gūžtą jam Vienoj, Austrijos širdyje,
skirtoji buvo; Dilingene
irgi Stanislovui per ankšta bus.*

*Mat pamaldumo jo per didi šlovė:
drovaus kuklumo grožio apstulbintas,
šis miestas stebisi skastybe
jo papročiu, prigimtinį regi*

*dorumą šventą, ir tos ryškios šviesos
aprėpt negali. Sako: jaunuoli, nešk
pavyzdį jau iširtos dorybės
į iškilniosios šventovės Romos:*

*tam teatre vėrciau tegu rodosi
tokia didžiulė dorybė; sušvinta ji
greičiau už vėjus ir už pačią
sau pataikaujančią sunkią šlovę.*

*Ak, didžiadvasi vaike, iš kurgi tiek
jėgų įgauna meilė? Kokia kantri
jinai, kai griežtą atstūmimą
patiria, atidėjimą ilgą!*

*Žaviuos Antėju: Herkulio parblokštas
ant žemės kumščiais, sutrenktą kūną vis
nuo žemės kėlė, pasiryžęs
stoti kas kartą į naują kovą.*

*Didžiulis lieka tau dar išbandymas,
Sizifo darbui prilįgstąs: per debesų
kaimynės – keteras Ripėjų –
Alpės įveiksi, žilās nuo šalčio.*

*Nes pasiduoda karščiui tokiam žiema
ir Hanibalui Alpės naujam; maldas
išklausiasios, tau verias Romos
išsiilgtosios šventovių durys.*

Paulius Zavistovskis

Iš lotynų k. vertė O. Dilytė-Čiurinskienė

paaiškina t. Paulius Rabikauskas, SJ, „klerikų“, taisyklės pabrėžia, kad studijuojantieji neturį siekti jokių kitų tikslų, kaip tik Dievo garbės ir dvasinių vaisių sieloms, o studijų, taip pat ir visų retorinių pratybų, tikslas esąs, kaip iš jų tikisi Draugija, tapti pavyzdiniais Kristaus vynuogy- no darbininkais.

Rašytinė kūryba buvo privaloma (tik dėl labai rimtų priežasčių nuo jos galėjo būti atleidiama), tačiau ne savitikslių. Kiekvienos pakopos mokytojui labai konkrečiai nurodoma, kas taisytina studentų darbuose: jeigu „nusi- dėta“ kompozicijos požiūriu, jeigu kuri nors vieta neaiški, primityvi, nedarni, jei per ilgos digresijos (šiuolaikiškai tariant, „nukrypimai į lankas“). *Ratio studiorum* taip pat numato, kaip vykdomos retorinio rašymo pratybos klasėje, pavyzdžiui: tą pačią frazę reikia rašyti įvairiškai, daugeliu būdų; vieno žanro poetinį kūrinį perrašyti pakeičiant žanrą ir t. t. Viską, kas parašyta, turi atidžiai patikrinti mokytojas, kad kūrinėliai būtų kuo tobulesni. Taip pat ir moksladraugiai tikrina vienas kito darbus. Skatinama sveika konkurencija (*aemulatio*), kūriniai iškabinami ir skaitomi balsu, kartais – per teatralizuotus renginius, įvairių švenčių proga. Geriausius darbus, pasirašytus autorių vardais, leidžiama ir ilgesnį laiką eksponuoti viešai.

Taip, matyt, atsirado ir Kražių rankraštinė „knyga“, kurios jaunieji autoriai jėzuitai atrodo buvę tikrai talentingi, o jų mokytojas – itin kūrybingas. Viso rankraščio pavadinimas sugalvotas labai įmantrus. Išverstas lietuviškai jis skambėtų maždaug taip: *Metinis retorinės meditacijos derlius, kurį Kražiuose supylė ir į gausybės ragą sudėjo Draugijos studentai, kitaip Jėzaus Draugijos Kražių retorių pažangos iš dvejetainės iškalbos įrodymai, pateikti 1695 metais vadovaujant garbingiausiam dėstytojui, garbiajam tėvui Petruui Puzynai.*

Pavadinime minima „pažanga iš dvejetainės iškalbos“ žymi oratorinius ir poetinius pasiekimus. „Meditacija“ Kražių rankraščio pavadinime atsiranda neatsitiktinai. Mokytojas turėjo rūpintis ne tik mokinių intelektualiais įgūdžiais, bet ir dvasiniu tobulėjimu, todėl, užduodant temą kompozicijai kurti, neabejotinai būdavo ir užduodama, ką įsivaizduoti ir ką apmąstyti. Pavyzdžiui, rašant apie šventuosius, kaip matyti iš jiems skirtų kūrinų, stengtasi kuo labiau įsigyventi į šventojo nueitą kelią, mąstyti apie būdus siekti šventumo. Į užduotą temą gilinti rašant įvairių žanrų kūrinus.

Štai vienas iš autorių sukūrė (jo paties žodžiu – „sugiedojo“) epinę poemą šv. Kazimiero garbei, o kiti septyni jo bendramoksliai ją „įrėmino“ trumpesniais eilėraštukais, epigramomis, įdėtomis prieš didįjį kūrinį ir jo pabaigoje. Poema vadinasi „Skaistaus ir angeliško mūsų karalaičio šventojo Kazimiero lelija, triumfuojanti prieš Kupidoną ir mirtį“. Ji parašyta šiandienei ausiai neįprastai skambančiu, pakiliu barokiniu stiliumi, kupina įvairių antikinių realiųjų, mitinių personažų, kuriuos reikia suprasti kaip tam tikras alegorijas.

Studentai ypatingą išradingumą rodė kurdami epigramų ciklus. Vienas iš jų – „Šventojo Jeronimo atvaizdas, poetinėmis spalvomis išpieštas ir kartu dedikuotas Kražių kolegijos rektoriui Jeronimui Burbai“, kuriame sumaniai žaidžiama dviejų Jeronimų vardo paralelėmis. Kitas įvardijamas taip: „Daugialypis Dievo pirštas, Jėzaus Draugiją sustiprinantis, Jėzaus Draugijos retorių poetiniu grifeliu nupieštas šios malonės metinėms paminėti“, primenant, kad 1540 m. rugsėjo 27 d. popiežius Paulius III bule *Regimini militantis Ecclesiae* patvirtino jėzuitų ordiną ir nuo šios datos 1695 m. sukanka 155-eri. Studentai sukūrė ir eleginių eilių ciklą „Ašarų ir karštų pasiilgimų lašai bei kibirkštys iš Skaistyklos ugninės jūros, surinkti į elegijas...“, ir minėtuosius Pranciškaus Bordžijos bei jo adresatų laiškus Ovidijaus stiliumi, ir netgi visiškai netikėtą ciklą iš 112 humoristinių epigramų, parašytų lenkiškai ir lotyniškai, pavadintą *uczciwe żarty*, t. y. pagarbiais pašmaikštavimais arba užkulu, kuriuo jie tikėjėsi paskaninti sausus pasninko valgius. Kūrė ir embleminius ciklus, jungiančius vaizdą ir žodį – iš šių bene įspūdingiausias būtų „Palaimintojo Stanislovo Kostkos kelionių žemėlapis, nubraižytas pamaldžia ir klusniai iš paskos sekančia Jėzaus Draugijos retorių plunksna“. Sudėtingas kūrinys, sudarytas iš emblemų, poetinių tekstų ir žemėlapių, skatina apmąstyti trumpą, bet prasmingą šio jėzuito, Lietuvos ir Lenkijos globėjo gyvenimą.

Emblema jėzuitams visų pirma buvo pagalbinė meditacijos priemonė. Embleminiame būsimio šventojo Stanislovo Kostkos gyvenimo žemėlapyje kelias vingiuoja aiškia kryptimi, nesišakodamas į kryžkeles, nuosekliai nukreiptas į tikslą. Kartu su Kražių rankraščio autoriais sekdami jaunojo Stanislovo žemėje eitais geografiniais maršrutais skaitytojai gali apmąstyti ir jo dvasinį kelią ir dar sykį įsitikinti, kad retorikos pratybos sykiu ugdė ir jėzuitų studentų dvasinę išvalgą. Emblemų piešimas ar poezijos kūrimas padėjo gilintis į apmąstomų temų, tikėjimo slėpinių prasmes. Galbūt ir mes galime „meditaciniu būdu“ perskaityti vieną tokių poetinį fragmentą.

Trims vienuoliams įžadams skirtas embleminis-poetinis ciklas

Straipsnis parengtas viešinant Lietuvos mokslo tarybos finansuotą mokslinių tyrimų projektą 1695 m. *Kražių rankraščio poezija: tyrimas, rengimas, leidyba* (sutarties Nr. S-LIP-18-42).

Dr. Liudas Jovaiša

EPIDEMIJOS IR LIETUVOS JĖZUITAI

Prieš trejetą ketvertą šimtmečių masines mirtis nešančios epidemijos (paprastai vadinamos bendrinium „maro“ vardu) visuomenei nebuvo tokia staigmena kaip dabartinė pandemija, 2020 Viešpaties metais, regis, privertusi visą pasaulį kuriam laikui stabtelti, išsižioti ir susigūžti. Nepaisant žinojimo, kad tokių negandų gali nutikti, maras niekada istorijoje nebuvo tapęs įprastinės žmogiškosios kasdienybės dalimi. Jis kaskart ištikdavo kaip baisi ir netikėta nelaimė, sudrebinanti visuomenės gyvenimo pamatus ir priverčianti kiekvieną asmenį stoti – iš tiesų ar bent galimai – mirties akivaizdon.

Iššūkį epidemija kitados sukeldavo ir vienuolių bendruomenėms. Ką daryti? Trauktis į atokesnes ir saugesnes vietas, siekiant žūtbūt išsigelbėti? Likti ir stoisškai tęsti tarnystę vietoje, tarsi nieko esmingo nebūtų nutikę? Atrodo, kad principinė jėzuitų laikysena buvo kompromisinė – evakuojantis saugoti visos bendruomenės narių (pirmiausia naujokų ir studentų) gyvybes, tačiau drauge užtikrinti dvasinės pagalbos teikimą, paliekant namuose tam reikalui kelis paskirtus (arba savanoriškai pasisiūliusius) tėvus ir brolius.

Kaip šią principinę nuostatą sekėsi taikyti praktiškai? *Crescendo* trajektorija žvilgtelkime į tris (per porą šimtmečių jų būta kur kas daugiau) Lietuvos jėzuitus palietusių maro epidemijų atvejus – nuo pirmojo išmėginimo iki didžiojo maro katastrofos.

Pirmasis išmėginimas (1571): *adagio triste*

Prieš 450 metų į Vilnių atvykę pirmieji jėzuitai netruko patirti išmėginimo maru. Antrųjų kolegijos mokslo metų pradžioje, 1571 m. rugsėjį, „mieste pradėjo rodytis kai kurie maro, atnešto iš Kauno miesto, ženklai, kurių kasdien daugėjant, rugsėjo 22 d. mūsiškiai paleido klases“ (*čia ir kitur šiame skyrelyje vertimas dr. Mintauto Čiurinsko*). Kitą dieną, rugsėjo 23-ąją, dėl maro pavojaus iš Vilniaus išvyko vyskupas Valerijonas Protasevičius; drauge su juo kolegijos rektorius tėvas Stanislovas Varševickis išsiuntė vie-

nę tėvą ir du mokytojujančius studentus. Po poros dienų į vyskupui priklausantį Armoniškių dvarą, kuriame šis leido prisiglausti jėzuitams, išvyko iš Austrijos kilęs tėvas Mykolas Tolmaineris. Dar po dviejų dienų „rektorius ten pat pasiuntė kitus brolius, o pats, kad nesuteiktų eretikams progos priekaištauti mūsų šeimoms, kad visi pabėgo, ir kad katalikai nenusimintų, pasiliko, su savimi palikęs t. Tomą Zdelaričių, t. Luką Krasovskį“ ir dar penkis brolius.

Maždaug po trijų savaitių pirmąją maro auką tapo vienas iš Vilniuje likusios jėzuitų grupelės narių – kolegijos pamokslininkas ir gramatikos mokytojas Lukas Krasovskis (pirmasis – 1559 m. Augsburgėje – į Jėzaus Draugiją įstojęs lenkas). Jis savo šventojo globėjo dieną (spalio 18), klausydamas išpažinčių, pasijuto blogai tik „dėl lengvo karščiavimo – visai nebuvo manoma, kad užsikrėtė maru. To paties mėnesio 21 d., prieš tai atlikęs išpažintį t. rektoriui, kuo geriausiai pasirengęs, (...) kalbant maldas, kurio mis siela pavedama Dievui (...), iškeliavo pas Viešpatį. Nuo jo per Dievo malonę niekas neužsikrėtė, nors daugelis su juo buvo bendravę. Jo kūnas, uždarytas karste, paties t. rektoriaus ir kitų kunigų ant pečių buvo nuneštas į [Šv. Jono] bažnyčią ir, deramai atlikus laidotuvių apeigas, palaidotas po didžiuoju altoriumi.“ Beveik po mėnesio, lapkričio 16 d., prie kolegijos vartų nuo vargšų, kurie rinkdavosi čia išmaldos, maru užsikrėtė kitas bendruomenės narys, aštuoniolikmetis brolis Grigalius Bosevijus, ėjęs durininko

pareigas. Po trijų dienų ir jis iškeliavo pas Viešpatį; laimei, pražūtingas užkratas ir vėl niekam kitam nepersidavė. 1572 m. sausio 24 d. mirė dar vienas brolis, Vincentas Kaskovskis; jis užsikrėtė eidamas infirmarijaus pareigas ir slaugydamas ligonius.

Sudėtingas išmėginimų laikas abiem jėzuitų grupėms – ir pasitraukusiai, ir pasilikusiai – tapo akstinu ir gera proga labiau atsidėti maldai, o drauge – dvasiškai patarnauti apylinkės ar kaimynystės žmonėms. „Šiuo pavojingu maro metu mūsiškiai tiek mieste, tiek ir už jo ribų prie įprasto maldos laiko (...) kiekvieną dieną bendrai pridėjo po pusvalandį; be to, dvigubai dažniau priimdavo šventąją Komuniją, ir šventoji Eucharistija visų brolių buvo priimama du kartus per savaitę. Ir vienur, ir kitur buvo dedamos pastangos, kad augtų dvasinių dalykų vaisiai. Nesantys kolegijoje mūsiškiai miestelyje pamokslaudavo, o po pietų mokydavo krikščioniško mokslo. Na, o Vilniuje buvo pasiekta, kad beveik visi pasilikusieji išpažintų savo nuodėmes ir priimtų šventąją Eucharistiją, ir daugelis su tvirtu nusiteikimu pakeitė gyvenimą į gerąją pusę.“

Dviejų aukų Vilniaus kolegijos jėzuitų bendruomenėje paskalavusi epidemija ilgai netruko. Iš Vilniaus pasitraukusi didžioji jėzuitų bendruomenės dalis į miestą keliomis grupėmis grįžo 1571 m. gruodžio 29 d. – 1572 m. sausio 19 d., t. y. po trijų keturių mėnesių. Kai „du miegamieji kambariai, kuriuose gyveno miręs tėvas, buvo išbaltinti“, gyvenimas stoji į įprastas vėžes.

Dar vienas išbandymas (1624–1625): *allegro drammatico*

1624–1625 m. Vilnių ir Lietuvą vėl niokojo maro epidemija. Jos metu Polocko kolegijoje mirė 5 jėzuitai, o įvairiose Vilniaus bendruomenėse – dar 3. Pasitraukę iš sostinės, jėzuitai naujokai ir studentai 8 mėnesius (1624 m. birželį – 1625 m. vasarį) praleido klajodami. Teologijos studentai kuriam laikui buvo apsistoję Nesvyžiaus kolegijoje, tačiau juos ir didžiąją tenykštės bendruomenės dalį užklupęs maras veikiai privertė trauktis į Polesės kaimus. Šiose klajonėse jauniems jėzuitams teko iškęsti įvairių nepatogumų. Sąlygos buvo itin nepalankios gausiai naujokų bendruomenei: kartais net septyniasdešimčiai jų tekdavo glaustis ankštoje vėjų perpučiamoje ir dangaus darganoms neatsparioje pastogėje.

Vilniaus jėzuitų profesų namų prie Šv. Kazimiero bažnyčios bendruomenė epidemijos metu neteko vieno tėvo ir vieno brolio. Tų metų (1624 m.) namų istorijoje rašoma: „Apie birželio vidurį prasidėjęs maras mūsiškiams suteikė gausių progų patarnauti artimui. Visą ankryčio laiką mūsiškiai ir mielai, ir ištikimai patarnavo visiems sutiktiems ligoniams. (...) Užsikrėtusiems patarnauti apsiėmę tėvai nelaukė, kol bus pakviesti, bet patys

savanoriškai apeidavo miesto skersgatvius, ieškodavo ligonių, guosdavo nusiminusius ir labai dažnai tiesiog gatvėse klausydamo išpažinčių.“ Visiems kaimyninio bazilijonų vienuolyno tėvams mirus maru, paskutinis likęs gyvas bazilijonų kunigas priešmirtinę išpažintį atliko tėvui jėzuitui iš profesų namų; šis, iš bazilijonų šventovės atnešęs Švč. Sakramentą, mirštančiajam jį suteikė Rytų apeigomis. Patyrusios, kad visi tėvai bazilijonai išmirė, jėzuitams išpažintį atliko ir seserys bazilijonės.

Maro epidemijai įsisiautėjus, Vilniaus kolegijos jėzuitai aktyviai dalyvavo steigiant naują Šv. Juozapo Arimatiečio ir šv. Nikodemo broliją. Jos narių įkurtoje ir palaikomoje špitolėje užsikrėtusieji maru, ligi tol visų apleisti ir gulintys tiesiog gatvėje, galėjo tikėtis rasti oresnį prieglobstį; mirusieji turėjo būti pagarbiai krikščioniškai palaidoti.

Senojo Vilniaus priemiestyje, čia pat už Aušros vartų, 1624–1625 m. įkurta Šv. Juozapo Arimatiečio ir šv. Nikodemo bažnyčia (vėliau tapusi parapije) ir špitolė (pasibaigus epidemijai, joje glaudėsi įprastiniai įnamiai – luošiai, ligoti, vieniši ir nepasiturintys žmonės) veikė iki pat XVIII a. pabaigos. Bažnyčios pastatas XIX a. buvo perstatytas į gyvenamąjį namą; tokiu pavidalu išliko iki mūsų dienų Aušros Vartų g. ir M. Daukšos g. kampe esančio namo kieme.

Didysis smūgis (1710): *largo, quasi una marcia funebre*

Anot Daugpilio jėzuitų metraštininko, „apie 1710 metus reikia rašyti ne rašalu, o ašaromis suvilgyta plunksna“. Didžioji maro epidemija – viena didžiausių tragedijų per visą Lietuvos jėzuitų istoriją. 1710 m. iš viso mirė (absoliuti dauguma – nuo maro, nedidelė dalis – dėl kitų priežasčių) daugiau nei 120 jėzuitų; tai sudarė daugiau nei šeštadalį visos Lietuvos provincijos narių. Didžiuma jų (iš viso 88: 45 tėvai, 30 brolių, 8 broliai naujokai ir 5 studentai) įvardyti kaip artimo meilės aukos, sudėtos patarnaujant užsikrėtusiems. Vis dėlto kitos Lietuvos visuomenės grupės, ypač vargingiausieji – valstiečiai ir miestelėnai – nukentėjo dar labiau. Anuomet pražūtingas užkratas kai kuriuose kaimuose apskritai nepaliko nė gyvos dvasios; Kražių jėzuitams priklausiusioje Gilvyčių valdoje iš 120 šeimų išgyveno vos 2. Maro aukų kūnų dažnai nebuvo kam laidoti; nemaža likusių be priežiūros ir globos namičių gyvulių išsilakstė po miškus ir sulaukėjo.

Maras palietė ne visą Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritoriją; daugiausiai nukentėjo etninėje Lietuvoje ir Žemaitijoje gyvavusios bendruomenės (Vilniaus, Kauno, Kražių, Pašiaušės, Šeduvos, Merkinės jėzuitai) bei šiaurinėje (Jelgavoje, Ilūkštėje, Daugpilyje) ir pietvakarinėje (Tilžėje, Šventaliejėje, Braunsberge, Lomžoje) kaimynystėje veikę Lietuvos provincijos jėzuitai.

Baisiausiai epidemija siautė 1710 m. vasaros mėnesiais, ypač liepą-rugpjūtį. Balandžio-liepos mėnesiais nusiaubęs Pašiaušės, Jelgavos ir Kauno jėzuitų bendruomenes, vėliau maras įsisuko ir tarp Vilniaus jėzuitų. Per pusantro mėnesio (nuo liepos 28 iki rugsėjo 14 d.) čia mirė 21 jėzuitas iš profesų namų, kolegijos ir naujokyno bendruomenių.

Maras visiškai sunaikino Jelgavos rezidenciją (mirė 5 tėvai ir 1 brolis); jos veiklą atnaujino bemaž po dviejų mėnesių atvykęs t. Jonas Brantas. Ilūkstės kolegijoje iš trylikos jėzuitų liko gyvi tik du – vyresnysis ir pamokslininkas. Iš 15 jėzuitų Kaune mirė mažiausiai 11. Pašiaušėje mirė 4 tėvai, 1 klierikas, 5 broliai; liko gyvas tik saugesnėn vieton pasitraukęs rektorius Samuelis Ivaškevičius. Dukart atsidūręs ligos patale, jis vis dėlto išgyveno. Sapne išvydęs senelį, liepiantį grįžti namo ir žadantį, kad nieko bloga neatsitiks, parvyko į Pašiaušę marui dar nesiliovus ir laimingai pradėjo kolegijos atkūrimo darbus.

Kražiuose ėmus plisti marui, 1710 m. birželio mėnesį kolegijos bažnyčia uždaryta, o pamaldoms, pastačius laikiną altorių, pritaikytas mokyklos pastatas. Į jį gyventi persikėlė ir du tėvai (vienas jų po kurio laiko užsikrėtęs mirė), paskirti patarnauti vietos žmonėms (dvasinių patarnavimų ataskaitoje nurodyta, kad 1710 m. Kražių jėzuitai parengė mirčiai 3777 užsikrėtusiuosius maru). Epidemijai nuslopus, bažnyčia vėl džiugiai atverta spalio pabaigoje. Pamaldomis joje pirmiausia dėkota beviltiškų situacijų globėjui šv. apaštalui Tadaui, kurį čionykštė jėzuitų bendruomenė marui stiprėjant buvo pasirinkusi kolegijos globėju. Nors visą Kražių miestelį nusiaubė mirtys, mirė ir užsikrėtę bajoraičiai mokiniai, ir kolegijos tarnai, jėzuitų bendruomenė (manyta, šv. Tado globos dėka) didesnių aukų išvengė. Kražiuose užsikrėtę mirė 3 tėvai ir 2 broliai; tiek pat jėzuitų baigė gyvenimą šiai kolegijai priklausiusiose misijų stotyse Tilžėje (4 tėvai) ir Varniuose (1 tėvas).

Maro siautėjimą Vilniuje itin konkrečiai ir detalai liudija jėzuitų kolegijos dienoraščio informacija. Iš jos sužinome, kad ėmus stiprėti maro epidemijai, 1710 m. liepos 18 d. kolegijoje nutrauktos pamokos. Liepos 20 d. studentai jėzuitai (ir didžiama bendruomenės?) pasitraukė į Lukiškių dvarą. Liepos 26 d. du kolegijos jėzuitai, tėvas Narbutavičius ir brolis Bognovskis, iš kolegijos pastatų persikraustė į gretimą mūrinį namą, kad, nesukeldami pavojaus bendruomenei, galėtų patarnauti užsikrėtusiems. Rugpjūčio 23 d. Lukiškėse sužinota, kad maru užsikrėtė mieste, kolegijoje, likęs spaustuvininkas, brolis Jokūbas Mioleris; jis perkeltas į kitą buveinę, o rugpjūčio 29 d. mirė. Patyrus, kad nemaža valdinių Lukiškių dvare mirė maru, rugpjūčio 25 d. sudeginti visi jų namai, tačiau tai negelbėjo – marui paplitus ir Lukiškėse,

didžioji dalis jėzuitų teologijos ir filosofijos studentų išsivažinėjo į atokesnius dvarus (Dvarykščius, Molėtų Joniškį, Bezdonis). Galiausiai visa bendruomenė išsibarstė septyniuose vietose.

Į miestą įžengus marui, sutriko ir naujokyno bendruomenės gyvenimas. Liepos 31 d. nevyko bene svarbiausia metinė šventė – pamaldos šv. Ignaco garbei. Po aštuonių dienų, praleistų netoli Vilniaus, Ribiškių dvare, naujokai, panašiai kaip ir kolegijos-universiteto studentai jėzuitai, išvyko dar toliau – į dvarą, esantį 8 mylių (maždaug 60 km atstu) nuo sostinės. Veikiausiai ten būdami bendruomenės nariai davė įžadą – laimingai pergyvenus marą nukeliauti prie Trakų Dievo Motinos atvaizdo.

Tuo metu dalis Vilniaus profesų namų prie Šv. Kazimiero bažnyčios jėzuitų, vyresniesiems liepiant, pasitraukė iš miesto į Daniušavos dvarą, esantį už 75 km rytų kryptimi. Iš likusiųjų namuose (4 tėvų ir 4 brolių) per nepilną mėnesį (nuo rugpjūčio 20 iki rugsėjo 14 d.) liko gyvas vos vienas brolis. Visi tėvai užsikrėtė klausydami išpažinčių, brolis Stanislovas Dauginis – patarnaudamas anksčiau susirgusiems namiškiams ir besirūpindamas deramai palaidoti mirusius, o brolis Martynas Nečajus – rūpindamasis kitais ligoniais.

Bijantis užkrato plitimo, maro aukomis tapę jėzuitai nebuvo laidojami įprastose vietose (bažnyčių kriptose), jų kapams ieškota atokesnių kampelių užmiestyje. Vilniaus kolegijoje miręs brolis Jokūbas Mioleris buvo palaidotas masinėje kapavietėje „už Žaliojo tilto, po kryžiumi“. Vilniaus profesų namų jėzuitai rado prieglobstį bendruomenės poilsiavietėje – Rojaus sode (dab. Subačiaus gatvėje). Jų kapo vietą iš pradžių ženklino medinis kryžius, o 1753 m. toje vietoje pastatyta medinė koplyčia. Dar viena maro aukomis tapusių jėzuitų kapavietė esą buvusi Vingyje (Lukiškėse), generalgubernatoriaus Repnino žmonos mauzoliejiaus vietoje ar jo apylinkėse. XIX a. viduryje rašęs Adomas Honorijus Kirkoras tvirtino, kad čia būta šešiolikos jėzuitų kapo, ant kurio ilgą laiką stovėjęs kryžius su užrašu, o ši plotą seni miestiečiai vadinę jėzuitų kapinėmis.

Išgyvenę katastrofą, Vilniaus jėzuitai 1710 m. pabaigoje grįžo į savo namus. Po kelių mėnesių pertraukos, 1711 m. sausio 1 d., vėl pradėtas rašyti kolegijos dienoraštis, tądien atgijo ir ištuštėję profesų namai; po poros savaitių (sausio 14 d.) sugrįžo ir naujokyno bendruomenė. Dar laukė nemaža darbo (pvz., rūpestingai išvalyti – kad būtų saugu – grėsmę keliančius mirusių namiškių kambarius), tačiau naujų metų pradžia turėjo nuteikti viltingai. Gyvenimas, Dievui laiminant, tęsėsi. Ir galgi net atrodė gražesnis nei bet kada anksčiau?

ŽMOGUS, TAPĘS ISTORIJA

Dr. Liudo Jovaišos pranešimo t. Pauliaus Rabikausko, SJ, šimtmečio minėjime š. m. rugsėjo 24 d. santrauka

Paulius Rabikauskas gimė 1920 m. rugpjūčio 16 d. Gudžiunuose. 1933 m. pradėjo mokytis Kauno jėzuitų gimnazijoje. 1938 m. tapo jėzuitų ordino nariu. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. Pulacho kolegijoje netoli Miuncheno tęsė filosofijos ir teologijos studijas. 1948 m. liepos 25 d. įšventintas kunigu. Teologijos studijas baigė 1949 m. Büreno kolegijoje (Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė). 1951–1953 m. studijavo Bažnyčios istoriją Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje. 1953–1955 m. Miuncheno universitete studijavo lotynų kalbą, diplomatiką ir paleografiją. 1954–1994 m. Grigaliaus universitete dėstė paleografiją ir popiežių diplomatiką. 1970–1973 m. ir 1985–1991 m. buvo Grigaliaus universiteto Bažnyčios istorijos fakulteto dekanas. 1975–1978 m. – universiteto vicerektorius. 1961 m. tapo profesoriumi. Nuo 1962 m. Lietuvių katalikų mokslo akademijos mokslinis sekretorius. Nuo 1975 m. tarptautinio mokslinio žurnalo „Archivum Historiae Pontificiae“ redaktorius. 1992 m. popiežius Jonas Paulius II P. Rabikauską paskyrė Šventųjų skelbimo kongregacijos konsultoriumi. 1994 m. Vilniaus universitetas suteikė garbės daktaro vardą.

Istorikas

„Nėra to blogo, kas neišeitų į gera“ arba „Viskas išeina į gera mylintiems Dievą“. Turbūt taip galėtų tarti tėvas Paulius, žvelgdamas į savo gyvenimą iš amžinybės perspektyvos. Pasitraukimas iš Lietuvos 1944 m., atskyręs nuo artimųjų ir tėvynės, jam tapo vartais į platųjį pasaulį. Studijos ir stažuotės Romoje, Miunchene, Paryžiuje, dalyvavimas tarptautinėse konferencijose ir istorikų kongresuose, pedagoginis darbas ir administracinės pareigos Grigaliaus universitete, profesionalo ekspertinė veikla Pauliui Rabikauskui leido tapti bene geriausiai pasaulyje žinomu lietuvių istoriku. Ir kažin ar dar kuris nors lietuvis kada nors buvo pasiekęs tokių atsakingų pareigų viename iš garsiausių pasaulio universitetų.

Būdamas istorikas medievistas, profesorius Rabikauskas pirmiausia specializavosi pagalbinių istorijos mokslų, viduramžių popiežių kanceliarijos istorijos ir hagiografijos srityse. Šiame temų ir problemų lauke vyko jo, kaip tyrinėtojo ir pedagogo („specialisto“), gyvenimas. P. Rabikauskas labai atsakingai žiūrėjo į savo darbą, ypač preciziškai – į istorijos šaltinių publikavimą. Toks perfekcionizmas – viena iš priežasčių (be užimtumo), kodėl tėvas Paulius paliko nedaug didesnės apimties publikacijų. Aukštus standartus liudija ir P. Rabikausko atlikti Vilniaus jėzuitų profesų namų metinių istorijų tekstų nuorašai, išlikę jo archyve. Nors lotyniškai perrašai buvo aprūpinti lietuviškomis santraukomis ir svar-

biausių asmenų biografinėmis žiniomis, tėvas Paulius primygtinai perspėjo, kad, gink Dieve, jų nevalia publikuoti – tai esąs tik provizorinis, skelbti dar neparengtas variantas.

Lietuvis visuomenininkas

Įdėmiau pažvelgus į tėvo Rabikausko veiklą, apima ir neapleidžia nuostaba, kaip jis šalia pirmaeilių kunigo ir vienuolio, pedagogo, administratoriaus, profesionalo „specialisto“ pareigų ir atsakomybių dar rasdavo laiko ir jėgų Lietuvos istorijos klausimams bei Lietuvos reikalams apskritai. Nuo pat Lietuvių katalikų mokslo akademijos atsikūrimo išėivijoje t. Rabikauskas buvo veiklus jos narys ir patikimas ramstis: akademikas, sekretorius, centro valdybos narys, revizijos komisijos narys, suvažiavimų dalyvis ir straipsnių autorius. Visa tai turint omenyje, užuot apgailestavus, kad profesorius Rabikauskas nepaliko jokio didesnio stambesnės formos lituanistinio kūrinio, skirto kad ir Lietuvos jėzuitų ar Vilniaus universiteto istorijai, derėtų nusistebėti tuo, kiek vis dėlto jis nusipelnė krikščionybės Lietuvoje istorijos tyrinėjimams, galėdamas tam skirti tiek nedaug laiko – iš esmės tik savo laisvalaikį. Kartu pastebėtina, kad tėvas Paulius troško plačiau paskleisti pasaulyje savo okupuotos tėvynės vardą, – bet pirmiau ne išorinėmis manifestacijomis, o preciziškai atliktu darbu. Romoje išleisto Lietuvos vyskupų reliacijų Šventajam Sostui II tomo lotynišką pratarmę jis pasirašė 1978 m. vasario 16 d., „60-ųjų lietuvių tautos atgautos laisvės metinių dieną“.

Kantrus ir nesavanaudiškas patarėjas

Susidūrus su t. Rabikausko pomirtiniu palikimu, glumina profesorius atidumas kiekvienam jam rašiusiam korespondentui.

P. Rabikauskas savo darbo kambaryje
1985 m. spalio mėn.

Kolegiška pagalba, talka, patarimai ir pastabos kitiems mokslininkams, galintiems atsilyginti tuo pačiu – savaime suprantamas dalykas. Kas kita – Sąjūdžio ir Nepriklausomybės metais profesorių Rabikauską užgriuvusi tikra įvairaus plauko besikreipiančiųjų iš Lietuvos lavina: norį važiuoti į Vatikano archyvus, ten kažko ieškoti ir neabejotinai ką nors sensacinga surasti... Tėvas Paulius lygiai kantriai ir mandagiai atsakinėdavo (ir ne *copy-paste* būdu!) į šias vaikiško entuziazmo apraiškas: paaiškino, kad reikia turėti kur apsistoti, kad butas ar viešbutis, o ir pragyvenimas Romoje nemažai kainuoja, kad būtina suprasti, kas yra Vatikano archyvas ir kaip jame ieškoti norimos medžiagos, ir kad be kalbų (lotynų, italų) mokėjimo čia neišsiversi... Tikras profesionalas tokius mėgėjiškus paistalus savo el. pašto dėžutėje, ko gero, per daug nekvaršindamas galvos ištrintų, bet profesorius Rabikauskas pasirūpindavo į kiekvieną atsakyti, mašinėle išspausdindamas netrumpą ir dalykišką (kad besikreipiančiajam situacija būtų visokeriopai ir kuo aiškiau nušviesta) atsakymą.

Profesorius Rabikausko palikimas

Dauguma mums aktualių lituanistinių Pauliaus Rabikausko tyrinėjimų (straipsnių) surinkta į dvi knygas: „Vilniaus akademija ir Lietuvos jėzuitai“ ir „Krikščioniškoji Lietuva“ (2002 m. išleido „Aidų“ leidykla). Šv. Kazimiero jubiliejinių metų proga per Vatikano radiją skambėję pasakojimai sugulė į populiaraus pobūdžio (tačiau patikimo turinio) knygą „Lietuvos Globėjas šv. Kazimieras“ (1993), kuri, nepaisant solidžių vėlesnių tyrinėjimų ir publikacijų, iki dabar tebėra naudingas šv. Kazimiero gyvenimo ir kulto tradicijos apibendrinimas.

Turtingas nepublikuotas Pauliaus Rabikausko palikimas saugomas Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijos archyve Vilniuje. Pradėtų rašyti ir nebaigtų, ar „į stalčių“ rašytų tekstų tėvas Paulius iš esmės nepaliko. Tai byloja apie jo užimtumą, racionalumą ir metodiškumą. Rašė tikslingai, turėdamas konkretų užsakymą ar bent aiškią publikavimo perspektyvą. Taip pat tikslingai kaupė šaltinius, ypač tuos, kuriuos norėjo turėti po ranka. Pirmiausia tai pasakytina apie trumpųjų (metinių) senosios Lietuvos jėzuitų provincijos katalogų kopijas, kurių originalai saugomi Jėzaus Draugijos Romos archyve. Daugiausia remdamasis šių šaltinių duomenimis, t. Paulius sudarė Lietuvos provincijos jėzuitų personalijų kartoteką. Minėtos katalogų kopijos ir jų pagrindu susisteminti personaliniai duomenys aktualūs ir nepamainomi, kai čia, Lietuvoje, prisireikia išsamesnių biografinių žinių apie kokį nors Lietuvos provincijos jėzuitą. Būtų puiku, jei šį turtą suskaitmeninus jis taptų daug plačiau, greičiau ir paprasčiau prieinamas.

Ė, betgi pats t. Paulius Rabikauskas jau pats yra tapęs istorija, o jo gyvenimo ir veiklos palikimas – naujausios istorijos, kurią dar patys pamename, šaltiniu! Šiuo požiūriu įdomi ir atrinkus skelbtina išliekamąją vertę turinti tėvo Pauliaus korespondencija – laiškai artimiesiems, bičiuliams, jėzuitams, pasaulio ir Lietuvos mokslininkams. Pastariesiems skirti laiškai ypač turiningi ir dalykiški; jie gali būti kone pradžiamokslis visiems, norintiems tyrinėti Katalikų Bažnyčios Lietuvoje ir Lietuvos jėzuitų istoriją. Dalis šio pobūdžio tekstų (laiškai muzikologui Vytautui Povilui Jurkštui) jau yra publikuota; kiti dar laukia savo skaitytojų (ir skelbėjų?).

Tėvo Pauliaus pavyzdys

Paulius Rabikauskas, istorikas ir jėzuitas, savo asmeniu ir gyvenimu paliko itin ryškų profesionalumo, atsakingumo ir kruopštumo pavyzdį. Nūnai dingojasi, kad tėvas Paulius nebūtų pajėgęs suprasti ir pateisinti iš sovietinės Lietuvos atėjusių terminų „chaltūra“ ir „saviveikla“. Imtis darbo jo neišmanant arba atlikti paviršutiniškai, paskubomis, atmestina – su profesoriaus Rabikausko asmeniu absoliučiai nesuderinami dalykai.

Antroji pavyzdžiu galinti būti tėvo Pauliaus savybė – visuomeniškas ir asmenišką paslaugumas. Krikščionis katalikas, vienuolis jėzuitas, lietuvis akademikas Paulius Rabikauskas buvo sąmoningas ir atsakingas įvairaus plauko bendruomenių narys, kurio veikimo *suprema lex* visada buvo didesnė Dievo garbė ir bendrasis jo kūrinių gėris. Įpratusiam prie tarnystės tėvui Pauliui buvo svetimas savininkiškumas, varžymasis, ambicija. Į vieną ar kitą dalyką profesorius Rabikauskas galėjo pažiūrėti kritiškai, kandžiai, ironiškai, tačiau, matydamas gerą asmens valią, jo gebėjimų pradmenis, troškimą tobulėti, tėvas Paulius dalijosi ir dovanojosi dosniai, neskaičiuodamas. Asmeniškai galiu paliudyti – iki pat paskutiniųjų gyvenimo mėnesių.

Su popiežiumi Jonu Pauliumi II
Lietuvos krikšto 600 m. jubiliejaus proga
(1987 m. birželio 27 d.)

LIETUVIŲ JĖZUITŲ ATSTOVAS ROMOJE

Prie Jaunimo centro Čikagoje
XX a. 8-ame dešimtmetyje

Sovietmečiu užsienyje gyvenusiems lietuviams jėzuitams t. Paulius Rabikauskas buvo kaip šaknis visuotinėje Bažnyčioje ir Jėzaus Draugijoje, nes ilgus metus su kitu lietuviu jėzuitu t. Antanu Liuima gyveno Romoje, abu darbavosi Grigaliaus universitete. Ilgą laiką trečias ryšininkas buvo Rytų apeigų kunigas jėzuitas Vincentas Pupinis, dirbęs *Russicum* ir Vatikano radijuje.

Romiečiai jėzuitai buvo tarsi židinys, maloniai bei paslaugiai priimančias ir globojantis svečius – tiek dvasininkus, tiek ir kitus, atvykstančius iš užsienio ir ilgainiui iš Lietuvos. Jie bendradarbiau su lietuvių Šv. Kazimiero kolegija, visiems padėjo palaikyti ryšį su įvairiomis įstaigomis, Vatikano pareigūnais, universitetu ir kt.

Anuomet užsienyje veikusi lietuvių jėzuitų provincijos dalis turėjo apie 30 narių. Dauguma jų iki karo studijavo įvairiose Europos šalyse, nemažai per karą ar kiek vėliau kunigais įšventintų jėzuitų išitraukė į pabėgėlių sielovadą. Ilgainiui lietuvių jėzuitų centras užsienyje įsikūrė Čikagoje su viceprovincijolu ir nariais keliose kitose šalyse. T. Rabikauskas buvo kaip atstovas Romoje, kai reikėdavo ką skubaus atlikti, sužinoti, pranešti ar pasitarti. Gal ir jo dėka mūsų koplyčios fasadą Čikagoje puošia bareljefas, vaizduojantis jėzuitų atvykimą į Vilnių 1569 m. spalį. Čia vyko mūsų būrelio suvažiavimas, kai iš toli atvykęs dalyvavo ir t. Rabikauskas.

Jėzaus Draugijoje kas keletą metų vyksta vadinamoji Prokuratorių kongregacija. Tai išrinktų atstovų iš visų provincijų suvažiavimas kartu su pagrindine Draugijos vadovybe Romoje. Taupydami lėšas, lietuviai jėzuitai paskirdavo atstovu t. Rabikauską. Tų 90-ties prokuratorių suvažiavimo pagrindinis tikslas – nustatyti, ar reikalinga šaukti Generalinę kongregaciją, tai yra visuotinį Jėzaus Draugijos suvažiavimą, kokių nors keblių, skubių reikalų spręsti. Vieną kartą išgarsėjome, kai Prokuratorių kongregacijoje už visuotinį sąskrydį iš 90-ties balsavo dvi provincijos – Vietnamo ir Lietuvos (tikriausiai dėl socialinio teisingumo klausimų jėzuitų veikloje).

T. Rabikausko bendraamžiai ir likimo dalininkai, taip pat per karus atskirti nuo Lietuvos, savo tėvų ir provincijos kamieno, puoselėjo viltį, kad jis parašys Lietuvos jėzuitų istoriją. Prašydavo jo vyresniųjų sumažinti krūvį Grigaliaus universitete, tačiau jis ne tik dėstė, bet turėjo ir daug administracinių pareigų. Ir vis dėlto kokia paguoda, kad buvo publikuota daugybė straipsnių bei tvirtai pagrįstų, tiksliai išaiškintų studijų. Pagaliau keturių storų tomų istorinis Jėzaus Draugijos žodynas ispanų kalba yra mokslinis dokumentas, kuriame lietuviški vietovardžiai, pavardės, įstaigos t. Rabikausko straipsniuose apie Lietuvą, Latviją ir kt. surašytos tvarkinga kalba ir pagrįstos tiksliais duomenimis.

T. Antanas Saulaitis, SJ

Su t. Pauliumi, mano mamos broliu, man teko laimė bendrauti daugiausia iš visų šiuo metu dar gyvų jo giminaičių. Pamenu, kai jis, pirmą kartą po 45 metų trumpam sugrįžęs į Lietuvą, pusiau juokais, pusiau rimtai paklausė: „Na, tai kuris pirmiausia atvažiuosite pas mane į svečius?“, sušukau: „Aš!“, nors tada galimybės prasiveržti pro geležinę sieną buvo dar labai menkos. Bet Dievo Apvaizda taip pakreipė istoriją, kad po dvejų su puse metų t. Paulius jau lydėjo mus, keturias Širdiečių vienuolijos seseris, į Saleziečių universitetą Romoje paduoti prašymų studijoms. Jeigu paklaustumėte, kodėl ne į Grigaliaus universitetą, kur jis buvo ką tik baigęs savo tarnystę kaip Istorijos fakulteto dekanas ir toliau dėstytojavo, atsakymas būtų labai paprastas: mokslas ten kainavo vos ne dvigubai brangiau ir mums buvo ne pagal kišenę.

Taigi, gyvą Dėdę Paulių, kaip nuo mažens buvome įpratę vadinti, pamačiau tada, kai jis po daugelio nesėkmingų bandymų aplankyti tėviškę, pagaliau 1989 m. pavasarį išlipo iš traukinio Varšuva–Vilnius. Kiek galiu prisiminti, neakivaizdiniu būdu jis nuolat dalyvavo mūsų šeimos gyvenime. Maždaug kas mėnesį, o vasarą – dar dažniau ateidavo jo aiškia rašysena arba spausdinimo mašinėle rašyti laišakai, kuriuos skaitydavome po kelis kartus ir visi drauge, ir atskirai.

Kai išmokome rašyti, mamos paraginti parašydavome jam ir mes, jo sūnėnai ir dukterėčios. Kaip pati rašiau laiškus, neatsimenu, bet mamos archyvuose radome išsaugotus Dėdės atsakymus mums. Jis mokėjo septynerių metų vaikui padaryti džiaugsmo atviruką ir keletu žodžių, tarp kurių dažnai būdavo raginimas klausyti tėvelių ir apkabinti su mumis gyvenusią Babutę – t. Pauliaus mamą, kurios gyvos jam jau nebeteko nei pamatyti, nei apkabinti nuo tada, kai atsiveikino 1944 m. vasarą, prieš išvykdamas su kitais lietuviais jėzuitais į Vokietiją. Mama pasakodavo, kad tėvai apie savo sūnų Povilą išgirdo, jog jis esąs gyvas ir jau kunigas, tik 1952 m. O laiškus pradėjo gauti apie 1955 m. Deja, jo tėvelis tais metais ir mirė. Iš pradžių Dėdė laiškus siųsdavo per savo krikšto mamą, tėvo seserį Mortą Rabikauskaitę, gyvenusią Kuršėnuose, o ji persiųsdavo mano mamai, ant to paties laiško prirašydama keletą žodžių apie save.

Įdomu paminėti, kad sužinojęs apie būsimas mano tėvų vestuves 1957 m., t. Paulius netgi sukūrė specialų eiliuotą sveikinimą kaip dovaną savo mažajai sesutei Kristinai.

*Jūs' gyvenimui tad noriu
Duoti patarimą dorą:
Į aukštybes reik žiūrėt,
Gero viens antram norėt.*

*Iš aukštybių plauks malonės,
Be kurių pražūva žmonės;
Teiks jos jums taip pat jėgų,
Kai čia žemėj bus sunku.*

KELETAS PRISIMINIMŲ APIE DĖDĘ PAULIŲ

Trys Romoje gyvenę lietuviai jėzuitai.
Iš kairės: t. V. Pupinis, t. A. Liuima,
t. P. Rabikauskas.

*Būkit aukai pasiruošę
Ir kantrybe pasipuošę;
Vargas, skausmas niekais virs,
Taiką širdys jūs' patirs.*

*Židinys šeimos su laime
Augs, klestės, žydės savaime.
Ir vaikai bus palaima,
Dievo siųsta dovana.*

Gudžiūnuose su sesers Kristinos šeima
1993 m. rugsėjo 12 d.

suaugusi ir vienuolė, esu gavusi iš t. Pauliaus ne vieną gilų patarimą savo dvasiniam gyvenimui.

Dar vienas nuotolinio susitikimo su Dėde būdas sovietmečiu buvo Vatikano radijo laidos. Mūsų tėtis sugebėdavo iš visų trukdančių triukšmų „ištraukti“ Vatikano radijo balsą, ir tos penkiolika minučių mūsų namuose būdavo šventos, kaip ir vakaro malda. T. Paulius kartkartėmis skaitydavo trumpus pranešimus įvairiomis Lietuvos istorijos temomis, kartais sakydavo homiliją sekmadieniais transliuojamose Mišiose lietuvių kalba. Nuo mažens išmokome atpažinti jo šiltą balsą, išlikusį, kad ir nelabai ryškų, gudžiūnietišką akcentą. Įsivaizduoju, koks džiaugsmas būdavo mūsų močiutei, t. Pauliaus mamai, išgirsti sūnų, nors jo ir nematant. Gal todėl, norėdamas, kad žinotume, kaip atrodo, vis atsiųsdavo savo nuotraukų, kurios atspindėjo jo veiklą ir pasiekimus.

Per tuos ketverius mano studijų metus Romoje susitikdavome su t. Pauliumi gana dažnai – kas mėnesį ir net kas porą savaitėčių. Jis tikrai nuoširdžiai rūpinosi, kaip mums visoms sekasi. Kai pradžioje nepavyko rasti vienuolyno, kuris priimtų mus, keturias seseris lietuvaites, apsigyventi, t. Paulius padėjo išsinuomoti butą ir mielai mus aplankydavo. Tais 1991 m. kartu pas mus valgėme net tikras lietuviškas Kūčias su kūčiukais ir aguonų pienu. Jei reikėdavo, jis nuolankiai ir paprastai pagelbėdavo kaip nuodėmklausys. Turėdamas laisvesnį pusdienį, nusivesdavo į ekskursiją po įdomiausias istorines Romos vietas, žymias ir mažiau turistų lankomas bažnyčias. Mane visada stebino ir žavėjo jo fenomenali atmintis. Jis galėdavo labai įdomiai pasakoti apie vieną ar kitą objektą, vardindamas daugybę faktų ir datų, ir tikrai nenusibos-

davo klausyti. Jo erudicija buvo labai plati – ne tik istorija, bet ir architektūra, muzika, literatūra. Žinoma, jo arkliukas buvo Romos vietos, susijusios su Lietuva, o dar labiau – su jėzuitais, ypač kilusiais iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės.

Kitas mane iki šiol stebinantis t. Pauliaus talentas – ne tiek daugelio kalbų mokėjimas (jis laisvai kalbėjo itališkai, vokiškai, prancūziškai, angliškai, ispaniškai, skaitė lenkiškai ir rusiškai, lotyniškai dėstė savo mokomuosius dalykus universitete daugiau kaip dvidešimt metų), kiek sugebėjimas staiga „persijungti“ iš vienos kalbos į kitą. Kadangi man pačiai tenka vertėjauti, puikiai suprantu, kokia Dievo dovana yra galėjimas kalbėti viena užsienio kalba ir čia pat lyg niekur nieko prabilti kita.

Norėčiau pasidalinti ir tuo, kad man teko būti Dėdei mirštant. Gerai prisimenu, kad dar per 1997 m. Kalėdas kalbėjomės telefonu ir jis sakė, kad yra sveikas, jaučiasi gerai, planuoja kitą vasarą atvykti į Lietuvą švęsti savo vienuolinio gyvenimo šešiasdešimtmečio ir kunigystės penkiasdešimtmečio jubiliejaus. O po dviejų mėnesių gavome kvietimą iš Grigaliaus universiteto rektoriaus atvykti aplankyti t. Pauliaus, sunkiai sergančio ir jau svečio šioje žemėje. Nuvykome su jo seserimi Angele, mano teta. Kadangi nuskruidome vėlai vakare, pas Dėdę, slaugomą universiteto infirmerijoje, nuėjome tik kitos dienos rytą. Radome labai išvargintą ligos, sunkiai beatpažįstamą. Bet jis taip apsidžiaugė mūsų atvykimu, taip domėjosi tuo, kas vyksta Lietuvoje, išklausinėjo apie visus, kad atrodė, jog dar tikrai galėsime bent keletą dienų pabūti šalia, pabendrauti, pavaduoti jį slaugančias seses vienuoles. Viešpaties planai buvo kiti. Tą patį vakarą, išklausęs per Vatikano radiją Vakarinę valandų liturgijos maldą, t. Paulius staiga pasijuto visiškai blogai. Susirinko atsiveikinti universiteto bendruomenės jėzuitai, o t. Paulius jiems ir mums su teta šypsojosi, nors kalbėti nebegalėjo. Iškeliauo pas Viešpatį visiškoje ramybėje, atsidavęs Dievo valiai. Paskutiniame, likus trims savaitėms iki mirties, laiške mano mamai, Dėdė rašė: „Dabartinėje savo situacijoje sakau: ‘Tebūna Viešpaties valia!’, ir norėčiau, kad visi, kalbėdami „Tėve mūsų“ maldą, labai sąmoningai tartų šiuos žodžius.“

Esu tikra, kad jis jau amžino džiaugsmo namuose šventė savo vienuolystės ir kunigystės jubiliejus ir savo amžiaus aštuoniasdešimtmetį, nes kai mirė, iki jo buvo likę dar pora metų.

Ses. Asta Venskauskaitė, ACJ

Romoje su prof. dr. E. Becker ir seserimis širdietėmis Asta, Irena, Ona 1991 m. spalio 13 d.

Lukas Ambraziejus, SJ

AR NAMUOSE GERA?

Iš tiesų mums reikėtų būti dėkingiems, nes Lietuvos gyventojai yra palaiminti itin palankiomis klimato sąlygomis. Iš bičiulių Šiaurės Amerikoje girdžiu apie siaubingas vėtras, nusiaubusias išstisias valstijas, o Lietuvoje – kartais tik smagiai pažaibuoja, iškrinta kruša ir nulūžta kokio medžio šaka. Iš Australijos gaunu nuotraukų su raudonu dangumi, liudijančiu apie netoli siautėjančius gaisrus ir smalkėmis užterštą orą, o Lietuvoje nebent sodo kaimynas sumanytų sudeginti medžių šakas. Pažįstamas komentuoja ką tik parašytą baigiamąjį studijų darbą apie vandens stygiaus krizę pasaulyje kaip vieną iš opiausių problemų, o Lietuvoje vaikai savaitgalį po Aukštaitijos nacionalinį parką ir grįžęs į Vilnių dar gėriesi gražiausiais fontanais miesto centre. Televizija perduoda reportažą apie išstisus kaimus Fidžyje, kurių gyventojai priversti apleisti savo namus dėl kylančio jūros lygio, o Lietuvos pajūryje paplūdimiai kasmet vis gražėja ir pilnėja žmonių... Ir ką? Nors Jungtinių Tautų Organizacija gašdina, kad temperatūros kilimas daugiau kaip 2 laipsniais iki šio šimtmečio pabaigos turės katastrofiškų padarinių žmonijai, – ar tai iš tiesų liečia mus? Na ir kas, kad Lietuvoje žiemą galbūt nebebus sniego, o vasara prasidės anksčiau ir baigsis vėliau? Tokią nuostatą liudija ir kone visiškai klimato kaitos bei ekologijos temų nebuvimas Lietuvos žiniasklaidoje, nebent tai susieta su energetika (šie klausimai iš tiesų pirmiausia yra politiniai) arba rūšiovimu (kuris pristatomas kaip tam tikras gyvenimo „stilius“). Vis dėlto ir Lietuvoje pagreitį įgavęs jaunimo judėjimas „Fridays for Future“ (*Penktadieniai už ateitį*) mums primena, kad nuo pasaulinių problemų, tokių kaip klimato kaita, neapsaugota nė viena šalis, tarp jų ir Lietuva.

Prieš penkerius metus, 2015 m. birželio 18 d., popiežius Pranciškus išleido savo ilgai ir kruopščiai rengtą ir ne vien krikščionims katalikams aktualią encikliką „*Laudato Si* – apie rūpinimąsi bendraisiais namais“. Enciklikos pirmieji žodžiai, pagal kuriuos pavadintas dokumentas, paimti iš „Kūrinijos giesmės“, kartais vadinamos „Saulės giesme“, kurią prieš maždaug 800 metų parašė šv. Pranciškus Asyžietis: „Būk pagarbintas, mano Viešpatie, su visa savo kūrinija.“ Ši enciklika – tai Bažnyčios socialinio mokymo dalis, kurioje aptariamas krikščioniškasis žmogaus santykis su kūrinija, integralioji ekologija ir ekologinis dvasingumas. Kaip mums sekasi ja gyventi?..

Kur problema?

Mūsų planetos ekosistemos „sveikata“ iš esmės priklauso nuo žemės, vandens ir oro kokybės ir vienaip ar kitaip yra susieta su tuo, ką galėtume vadinti „bendraisiais plotais“ (angl. *commons*). Problema ta, kad šis turtas, būtent dėl to, kad yra bendras, teisiškai

nereguliuojamas. Vietos savivaldybė jai priklausančių upių švarai palaikyti ir gyvūnijai apsaugoti gali nustatyti tam tikras taisykles ir teisiniu pagrindu nubausti įmones ar asmenis, kurie jų nesilaiko. Bet toks įstatymų ir sankcijų mechanizmas neįmanomas vandenynui (ne teritoriniuose vandenyse), pvz., siekiant apsaugoti nuo pernelyg intensyvaus žvejojimo nykstančias žuvų rūšis. Atviruose vandenyse galioja „laukinių Vakarų“ principas – kas pirmas pasieks aukso gyslą, to ji ir bus. Iš „bendrųjų plotų“ kyla visos ekologijos problemos – asmenys, korporacijos ar net valstybės be atodairos naudojami visam pasauliui „priklausančiais“ oru, žeme ir vandeniu, juos teršia ir naikina, už tai neprisiimdamos jokios atsakomybės. Rūpindamasis tik savo kiemu, žmogus pamiršta, kad jam patikėta viso pasaulio globa ir kad už jį žmogus turės atsakyti Kūrėjui.

Po pavyzdį

Žemė. Kiekvienais metais prarandami milijonai hektarų miško, daugiausia dėl pramoninio kirtimo, siekiant atlaisvinti žemės plotus tokioms monokultūroms, kaip soja (pašarams) arba palmės (aliejiui). Dažnai šitie kirtimai ir miško pritaikymas žemdirbystei yra nelegalūs (pvz., Brazilijoje), bet populistinių vyriausybių toleruojami siekiant išlaikyti savo rinkėjus bei ekonominio sektoriaus našumą. Studija, paviėšinta tarptautiniame mokslo žurnale „New Scientist“, nustatė, kad 2017 m. žemės naudojimo pokyčiai (daugiausia miško kirtimai) prie 41 milijardo tonų pasaulyje išmesto anglies dvideginio kiekio prisidėjo dar 4 milijardais. Kodėl mums tai turėtų rūpėti? Nes sultingas kepsnys, kurį dabar čirškinate, tikėtina, yra iš jautuko, šerto kaip tik Brazilijos Amazonėje užaugintomis sojomis. O tas odą jauninantis kremas, nusipirktas vaistinėje už kampo, greičiausiai sudėtyje turi Indonezijoje užaugintų palmių aliejaus.

Vanduo. Akivaizdi problema mūsų planetos vandenynuose yra peržvejojimas. Pramoniniai žvejobos būdai, velkant milžiniškus tinklus vandenyno dugnu, ne tik naikina jautrias, per tūkstantmečius susidariusias, gyvybei prieglobstį teikiančias struktūras vandenyno dugne; ne tik surenka ir tuoj pat vėl išmeta daugybę nekomercinių jūros gyvūnų rūšių, bet net ir norimos rūšies surenka tokią daugybę, kad ištisoms žuvų populiacijoms kyla pavojus išnykti. Britanijos transliuotojo BBC surinktais duomenimis, per paskutinį šimtmetį trečdalis visų žuvų rūšių buvo visiškai sunaikintos, kitos – smarkiai sumažėjo, pvz., ryklių beliko tik dešimtadalis (Azijoje jie žvejojami tik dėl labai populiarios ryklių peleklų sriubos). Jungtinės Karalystės savaitraščio „The Economist“ skaičiavimais, viena iš penkių žuvų, randamų prekybos centruose, yra nelegalios ir nereguliuotos žvejobos

T. V. Sadausko nuotr.

rezultatas. Pramoninė žvejyba, patenkinanti turtingų valstybių pigios produkcijos troškimą, sunaikina tuos išteklius, iš kurių šimtmečiais vandenynų pakrantėse gyvendavo neturtingų šalių gyventojai. Taigi, tradiciniais būdais žvejojantys milijonai skurstančių žmonių Pietryčių Azijoje arba Vakarų Afrikoje lieka be pragyvenimo ir turi kraustyti iš savo namų. Absurdiškiausia tai, kad, mokslininkų duomenimis, iš tiesų yra įmanoma patenkinti pasaulio žuvies vartojimo poreikius, jeigu tik būtų žvejojama tikslingai ir koordinuotai, leidžiant atsigauti tam tikroms žuvų rūšims ir neišmušant ekosistemos iš pusiausvyros. Mums tik reikia būti pasirengusiems už žuvį susimokėti keliais centais daugiau. Žvejybos pramonė yra dar vienas pavyzdys ekonomikos, kuri naikina pati save ir tuos žmones, kuriems turėtų tarnauti.

Oras. Oro užterštumas šiuo metu laikomas viena pagrindinių priešlaikinės mirties priežasčių. Transporto ir energetikos sektoriai yra atsakingi už didžiąją dalį į atmosferą išmetamų kietųjų dalelių, dėl kurių, PSO duomenimis, kasmet miršta apie 4,2 milijono žmonių. Daugelis tų, kurių užterštumas nenužudo, lieka gyventi su nuodingo oro padariniais – kraujotakos sutrikimais ir lėtinėmis kvėpavimo takų ligomis. Labiausiai užterštumo paveiktos šalys yra Indija, Kinija, Juodkalnija ir Lenkija, bet ir kiekvienoje šalyje yra regionų, kuriuose žmonės vienaip ar kitaip kenčia dėl nepasotinamo jų valstybių energijos poreikio. Be to, reikia nepamiršti, kad dėl užteršto oro labiausiai kenčia pabėgėliai ir vargšai, dažnai gyvenantys gatvėje arba būstuose be langų ir neturintys galimybių apsisaugoti.

Viskas susiję

Ekosistemoje žemė, vanduo, oras nuolat įvairiausiais būdais sąveikauja. Pvz., dėl šiltnamio dujų šylantis oras šildo Arkties amžinąjį įšalą, kuris išleidžia tūkstančius tonų šimtmečiais čia tūnojusio metano į atmosferą, kas savo ruožtu jau eksponentine progresija didina šiltnamio efektą. Šie staigūs pasikeitimai ekosistemoje nulėmė ir tai, kad, pvz., 2019-ųjų vasarą pasiektas amžinojo įšalo atšilimo mastas iš tiesų buvo prognozuotas tik 2090-iesiems...

Ieškant jūros ir atmosferos sąveikos galima paminėti jūrų žoles, kurios pasisavina 35 kartus daugiau anglies dvideginio, negu toks pats tropinio miško plotas. Jūrų žolėmis intensyviai maitinasi jūrų ežiai, kuriems dėl tam tikrų žuvų rūšių peržvejojimo nebeliko priešų ir jie gali nepaliaujamai daugintis. Dėl šito mažėja jūrų žolių ir taip pat didėja šiltnamio efektas.

Kitas sąveikos pavyzdys yra susijęs su tirpstančiais ledynais Grenlandijoje ir Antarktidoje. Šiuo metu jie tirpsta dvigubai

Vienintelis kelias dabar yra pradėti esmines diskusijas visuomenėje, kas iš tiesų žmogui teikia gerovę. Kai įmonės, vieši asmenys, asociacijos ir Bažnyčios įstengs išgirsti kitą ir priimti pagrįstą kritiką, pamatysime, kad visi, nepaisant vertybinių skirtumų, siekiame to paties – sąlyčio su transcendencija ir tvaraus pasaulio. Koks turėtų būti kiekvieno iš mūsų asmeninis ir institucinis įnašas, kad tokį pasaulį sukurtume?

sparčiau nei prieš 10 metų. Atlūžęs ledkalnis vienu kartu gali 100 milijonų tonų ledo papildyti vandenyną ir jau pastebėta, kad tai veikia jūrų sroves (pvz., Humbolto srovę). Jos svarbios tuo, kad nuo vandenyno dugno surenka maistingąsias medžiagas ir iškelia į paviršių, kur jomis minta fitoplanktonas. Juo maitinasi kriliai, kuris yra žuvų maistas, o jomis galiausiai minta paukščiai. Jūrų srovėms keičiant vagą arba išvis išnykstant, nyksta ir paukščių populiacijos, reikalingos sausumos augalams. Toks ryšys tarp ledynų tirpsmo ir augmenijos išlikimo yra tik vienas iš daugybės galimų sudėtingų sąsajų tarp skirtingų ekosistemos elementų.

Ir ką visa tai reiškia? Ogi tai, kad jeigu norime išgelbėti dalį pasaulio, turime gelbėti jį visą. Daliniai sprendimai ką nors lokaliai „pataisyti“ šiuo atveju tiesiog neveikia – reikia struktūrinių, esminių, globalių pasikeitimų: „Niekas neplėšia lopo iš naujo drabužio ir nesiuva jo ant seno“ (Lk 5, 36).

Nerodykime pirštais

Pateiktuose pavyzdžiuose išryškėja vienas motyvas – godumas. Godumas skatina pramoninę žvejybą ir žemėtvarką, godumas provokuoja šiuolaikinę produktyvumo maniją. Jeigu mūsų ekonomika paremta godumu, esame kaip tas paikas žmogus Evangelijoje, pasistatęs namus ant smėlio – prapliupo liūtyt, ištvino upės, pakilo vėjai ir daužėsi į tą namą. Jis sugriuvo, o jo griuvimas buvo smarkus... Kad liūtyt jau prapliupo, akivaizdžiai matome.

Baldų gamyklai, nelegaliai perkančiai Amazonės medieną, nė motais, kad ji naikina gyvybiškai svarbius išteklius, dar turinčius realaus potencialo susiurbti mūsų į dangų „iškosėtą“ anglį. Prekybos centras, pigiai superkantis žuvį iš Atlantą tralais išdraskusių laivų, irgi vargiai susimąsto, kad didžiąją dalį tikrosios kainos už šią produkciją sumokėjo ne jis, bet už jį – planeta...

Nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės, nes jeigu iš tikrųjų norėtume, žinotume. O jeigu nenorime, tai tik dėl to, kad esame godūs ir nepasirengę prarasti tam tikrų gyvenimo patogumą, saugumą ir menamą gerovę teikiančių dalykų. Dėl visos šitos ekologinės kaulidės, kurioje gyvename, kalta ne žiniasklaida, kad mūsų neinformuoja. Kalta yra ne kuri nors viena valstybė ir net ne Jungtinės Tautos, nesugebančios susitarti dėl bendro ir tvaraus natūralių mūsų planetos išteklių vartojimo. Kalti esame mes patys, ir be jokio galimo pasiteisinimo. Tiksliau, kalta yra baimė turėti mažiau, vengimas rūpintis kitu ir nepasitikėjimas Kūrėju. „Pirmiausia ieškokite Dievo Karalystės, o visa kita bus jums pridėta“, – sako Kristus (plg. Mt 6, 33).

Tačiau saugokimės paviršutiniškų kivirčių dėl to, kad vieni neva atsisako tam tikros gerovės dėl ateities kartų, o kiti toliau gyvena iš svetimos kišenės. Vienintelis kelias dabar yra pradėti esminės diskusijas visuomenėje, kas iš tiesų žmogui teikia gerovę. Kai įmonės, vieši asmenys, asociacijos ir Bažnyčios įstengs išgirsti kitą ir priimti pagrįstą kritiką, pamatysime, kad visi, nepaisant vertybinių skirtumų, siekiame to paties – sąlyčio su transcendentija ir *tvaraus* pasaulio. Koks turėtų būti kiekvieno iš mūsų asmeninis ir institucinis įnašas, kad tokį pasaulį sukurtume? Už mus neatsakys nei vyriausybė, nei mokslininkai, nei dvasininkai, nei dar kas nors. Kiekvienas asmeniškai esame raginamas išsigrįninti savo gyvenimo motyvus, bendruomenėje atpažinti, kas iš tiesų mus daro laimingus, ir imtis konkrečių veiksmų. Kiekviena krizė yra nauja galimybė augti. Nepraleiskime jos.

Michael Hansen, SJ

AŠ ČIA, VIEŠPATIE!

*Brangiausias Viešpatie, kelionės drauge,
mes esame čia, kad klausytumės.
Atverk mūsų ausis, visą mūsų būtį,
kad vienas kitam taptume klausančia tikrove,
kad džiaugtumės dalindamiesi
tos pačios tarnystės dovana.
Duok mums dosnumo atvirai klausytis,
išminties suprasti, ką išgirdome,
stiprybės būti keičiamiems to, kuo pasidalinta,
ir klausymo, kuris niekada neteisčia.
Duok vaikiško smalsumo,
supratimo, kada patylėti,
ramumo, branginančio tylą po žodžių.
Laisvės priimti paslaptį,
džiaugsmo švęsti naują atradimą,
juoko, kai norisi juoktis.
Malonę klausyti su nuolankia meile,
baimę įskaudinti Tave, kalbantį mumyse.*

Iš anglų k. išvertė t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

T. V. Šimkūno nuotr.

GIMNAZIJOS SUKAKČIAI – NAUJA BIBLIOTEKA

Šia neeiline proga į žurnalo redaktorės Jūratės Grabytės klausimus atsako Vilniaus jėzuitų gimnazijos direktorė ses. Lidija Edita Šicaitė, SSC, bei Plėtros skyriaus vadovė Julija Varanavičiūtė.

Kodėl buvo būtina statyti gimnazijos bibliotekos pastatą?

Julija. Idėją sujungti Vilniaus jėzuitų gimnazijos bei jėzuitų provincijos bibliotekas ir padaryti jų rinkinius prieinamus visuomenei, jėzuitai puoselėjo jau senokai, nes abi bibliotekos neturėjo reikiamo dydžio pritaiktų patalpų. Gimnazijos biblioteka, pradėjusi veikti, kaip ir gimnazija, prieš 25 metus, išgyveno ne vieną metamorfozę. Paskutiniu metu ji buvo įsikūrusi nedidelėje 62 kv. m. patalpoje, kurioje normaliai dirbti vienu metu galėjo tik 12 žmonių, o gimnazijoje mokosi per 800 mokinių ir yra daugiau kaip 100 darbuotojų.

Jėzuitų provincijos biblioteka daugelį metų kūrėsi pagrindinio vienuolyno komplekso pastato (profesų namo) ketvirtajame aukšte. Knygų gausa savo svoriu darė neigiamą įtaką seno pastato konstrukcijoms, tad didesnė bibliotekos plėtra čia buvo neįmanoma. Be to, biblioteka buvo uždara, ja naudojosi tik patys jėzuitai ir kai kurie akademinės visuomenės atstovai, besidomintys jėzuitišku paveldu. Idėja sujungti bibliotekas ir įkurti jas tam skirtame pastate, atveriant sukauptus rinkinius platesnei visuomenei, pagreitį įgavo 2012 metais. Buvo parengtas techninis projektas ir 2016 m. rudenį Vilniaus jėzuitų vienuolyno pastatų ansamblio ryminiame kieme pradėjo kilti naujasis bibliotekos pastatas.

Bibliotekos atidarymo šventės akimirka
jamžino Kristina Savickaitė, Augustinas
Počopka ir t. Vytautas Sadauskas, SJ

Atidarant Lojoteką, po Mišių Šv. Kazimiero bažnyčioje iš rankų į rankas į biblioteką iškeliavo svarbiausia knyga – Biblija. Gyvojoje grandinėje – ir gimnazijos direktorė ses. L. E. Šicaitytė, SSC.

Kaip kilo būtent tokia pastato projekto idėja?

Julija. Pastato architektas – Ramūnas Buitkus (UAB „Sena-miesčio projektai“). Anot jo, pastato architektūriniai sprendiniai šiuolaikiškai atkartoja kažkada čia stovėjusio ūkinio pastato (dvi-aukštės vežiminės) siluetą. Statybos truko beveik trejus metus, didžiąją dalį statybos darbų finansavo Lietuvos jėzuitų provincija, gimnazija taip pat prisidėjo lėšomis, daugelį metų kauptomis ir geradarių aukotomis šiam tikslui. Didelis rūpestis buvo rasti lėšų pastatui įrengti, t. y. įsigyti reikiamus baldus, technologinę, kompiuterinę įrangą, edukacines priemones. Šiuo tikslu įgyvendiname du projektus, iš dalies finansuojamus ES struktūrinių fondų ir Vilniaus jėzuitų gimnazijos. Šios lėšos mums leidžia kurti naujame pastate modernią, kūrybiškumą skatinančią pažinimo ir edukacinę erdvę mokyklos bendruomenei – ne tik biblioteką (kuri ilgainiui taps atvira visuomenei), bet ir audiovizualinių medijų edukacijos centrą.

Galvodami apie pastato interjerą, bendradarbiauome su architektų komanda „Inblum“. Interjero projektavimo procesą ji pradėjo kūrybinėmis dirbtuvėmis. Jų tikslas buvo įtraukti bendruomenės narius į aktyvią diskusiją, išgryninti mūsų poreikius ir idėjas apie tai, kokia veikla turi vykti bibliotekoje (erdvių funkcijos) ir kas bus erdvių pagrindiniai naudotojai. Organizuodami kūrybines dirbtuves architektai pasitelkė strateginį žaidimą, kuris plačiai taikomas Vakarų Europos architektų kaip būdas įtraukti bendruomenę į viešųjų pastatų projektavimo procesą. Taip atsirado ir interjero projektas.

Statybos paveldo objektuose visada keblios. Kaip pavyko įterpti modernų pastatą į XVII a. kiemą?

Julija. Mes su sese Edita projekto įgyvendinimą perėmėme 2017 m. rugpjūtį, kai pastatas jau stovėjo. Kiek žinau, čia, rytiniame kiemelyje, gerokai anksčiau buvo įrengtas didelis požeminis garažas ūkio reikmėms. Dalis šio garažo integravosi į naujojo pastato rūšį, dalis rūšio patalpų iškastos naujai, įrengti tuneliai, jungiantys biblioteką ir vienuolyno pastatus.

Be abejo, kadangi sklypas yra saugomoje teritorijoje, archeologiniai tyrimai čia buvo atliekami ir seniau. Jie patvirtino, kad teritorija buvo apgyvendinta jau XV amžiuje. Anot archeologų, intensyviausi statybos darbai šioje vietoje buvo vykdomi XIX a., kai Rusijos caro administracija pastatus pritaikė kareivinėms, griaunant senuosius XVII–XVIII a. statinius ir formuojant naują užstatymą. Statant biblioteką, be atidengtų akmenų ir skirtingų laikotarpių plytų mūro liekanų, 2,7 m gylyje aptikta, kaip spėjama, spalvotųjų metalų liejimo krosnies liekanų. Pasak archeologų,

krosnį reikėtų sieti su XVII a. I pusėje vykusiomis vienuolyno statybomis, kai tam tikslui galėjo būti įkurtos dirbtuvės. Šios krosnies fragmentą galima pamatyti kino salėje, taip pat džiaugiamės eksponuodami minėtus akmenų ir plytų mūrų fragmentus. Deja, šį džiaugsmą temdo nuolatinė kova su iš žemės besiskverbiančia drėgme – suvaldyti jos poveikį mums yra nuolatinis iššūkis, kurio, deja, nepavyko išspręsti projektavimo ir statybos metu.

Kaip žinia, ilgai buvo ieškoma pavadinimo bibliotekai.

Ses. Lidija Edita. Į bibliotekos pavadinimo paieškų konkursą buvo įsitraukusi visa gimnazijos bendruomenė bei tėvai jėzuitai. Siūlymas turėjo atitikti tam tikrus kriterijus: *konteksto* – biblioteka prieinama ne tik mūsų bendruomenei, bet ir visuomenei (susitikimų, skaitymų, knygų pristatymų ir kt. renginių erdvė); joje veiks ir Audiovizualinių medijų edukacijos centras; *turinio prasmės* – vardas turi būti unikalus, remtis jėzuitų misijos tradicija ir inspiruoti ateities siekius, tai turi būti raktinis žodis arba raktinis žodis turi būti vardo dalis; *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos vardu ir/ar pavadinimų sudarymo taisykles*; *kalbos ekonomijos dėsnį* – vardo trumpumas yra privalumas. Mėnesį nuo gruodžio iki sausio vidurio rinkome pasiūlymus. Sulaukta siūlymų vadinti gyvų asmenybių vardais: t. A. Saulaičio, SJ, vysk. J. Borutos, SJ, ilgamečio gimnazijos choro vadovo L. Abario; taip pat istorinių jėzuitų asmenybių: P. Rabikausko, M. K. Sarbievijaus, P. Skargos, jėzuitų ordino įkūrėjo šv. Ignaco Lojolos. Idėjų – aruodas, o visa apimančios pasigesta. Vasario mėnesį istorikai Eligijus Raila, Norbertas Černiauskas, Liudas Jovaiša, žurnalistė Jūratė Grabytė buvo kviečiami susirinkti drauge diskutuoti ir taip pat siūlyti idėjas. Pasirinktas *Lojotekos* pavadinimas. Autorystė priklauso istorikui Liudui Jovaišai. Prie trumpinio pridėta aiškinamoji dalis – edukacinis medijų centras. Vardo turinys koduoja centro misiją ir jėzuitišką kilmę. Pirmoji dūrinio dalis – *Lojo* siejama su Ignacu Lojola, antroji – gr. *thēkē* – reiškia talpyklą. Turime puikių pavyzdžių: mediateka, kartoteka, biblioteka. Terminas *medijos* apima visumą: knygas, garso, vaizdo ir kitą skaitmeninį turinį.

Vis dėlto edukacinio medijų centro pagrindas yra biblioteka. Iš ko susideda jos knygų fondas?

Gimnazijos plėtros projektai –
kasdienis Julijos Varanavičiūtės rūpestis

Julija. Lietuvos jėzuitų provincija yra sukaupusi tiek istoriniu, tiek religiniu aspektu vertingą knygų kolekciją (apie 50–52 tūkst. egzempliorių). Anot jėzuitų archyvaro dr. Ramūno Labanausko, labiausiai sukomplektuoti teologijos, Šventojo Rašto egzegezės, katalikiškojo dvasinio gyvenimo, sielovados, filosofijos skyriai; taip pat – skirti Jėzaus Draugijos istorijai, misijoms, dvasingumui, Bažnyčios istorijai ir šventųjų gyvenimams, krikščioniškajam socialiniam gyvenimui. Labai didelę bibliotekos fondo dalį sudaro lituanistinio pobūdžio literatūra, praturtinta išėivijoje leistomis knygomis (kai kurios jų gana retos), periodiniai leidiniai bei didžiulis grožinės lietuvių literatūros rinkinys. Jėzuitų bibliotekos pasididžiavimas – sovietmečio pogrindžio savilaidos knygų rinkinys – apie 2800 egz. (skirtingų pavadinimų knygų gerokai mažiau).

Gimnazijos bibliotekos fondai formuojami jau 25 metus. Pasak ilgametės mūsų bibliotekininkės Danutės Butkienės, pradžioje beveik visos bibliotekos knygos buvo suaukotos. Dalis knygų atrinkta iš jėzuitų bibliotekos, didžiuliai siuntiniai atkeliavo iš JAV, t. Antano Saulaičio dėka iš ten vis dar gauname labai vertingų knygų. Ypač daug prie bibliotekos bei pačios gimnazijos kūrimosi prisidėjo JAV gyvenęs Vaclovas Valys, geras t. Gedimino Kijausko bičiulis. Šiandien gimnazijos bibliotekoje – daug mokinių, tėvų bei kitų geradarių dovanotų knygų. Sukaupta turtinga meno albumų ir knygų kolekcija, kurią padovanojo Vilniaus dailės akademija ir privatūs asmenys. Palyginti su kitų gimnazijų bibliotekomis, mūsų biblioteka išskirtinai turtinga, nes buvo komplektuojama iš netradicinių šaltinių.

Lojotekoje viešai bus prieinamos abiejų bibliotekų knygos (sujungti fondai). Didžiąją dalį atvirame kataloge esančių knygų skaitytojai galės skaityti namuose; saugyklose esančios, daugiausia jėzuitų bibliotekos, knygos bus prieinamos pačioje bibliotekoje.

Pristatykite kitas medijas ir kaip jos padės mokiniams ugdymo procese.

Ses. Lidija Edita. Skaitmeninių technologijų pasaulyje medijų edukacija užima labai svarbią vietą tarp įvairių kūrybingumą skatinančių pedagogikos priemonių. Tai tarpdisciplininis dalykas, skatinantis mokinio kūrybinę galią, pilietinę savimonę ir kritinį mąstymą, kuriame remiamasi dialogu, komunikavimu tarp mokytojų ir mokinių bei nuolatine mokymo ir mokymosi procesų sąveika. Audiovizualinių medijų kūrimas bus integruojamas į daugumą ugdymo sričių: kalbas, matematiką, informacines technologijas, gamtamokslinį, socialinį bei meninį ugdymą, technologijas. Čia svarbu pastebėti, kad mūsų centre mokiniai bus lavinami ne tik kaip kritiški medijų stebėtojai, bet ir kaip audiovi-

zualinių pranešimų kūrėjai bei prodiuseriai, kaip interaktyvių medijų vartotojai, daugiau dėmesio bei laiko skiriant ir refleksiinei, kritiškai turinio analizei, neatsiejamai nuo Šv. Ignaco paradigmos, kuria remiasi jėzuitų pedagogika.

Garso ir videoedukacijos studijos, aprūpintos moderniausia įranga, šiuolaikinėmis priemonėmis, įrengtos pagal naujausias ugdymo organizavimo galimybes. Studijas sujungianti ir mokymąsi skatinanti daugiafunkcė aplinka edukacijos centro bendro naudojimo patalpose – tai mokinių saviugdgos erdvė, kurią sudaro kino salė, mokinių darbų galerija, susitikimų ir bendro darbo erdvės.

Ar galima sakyti, kad centro atidarymas tapo svarbiausiu gimnazijos sukakties akcentu?

Ses. Lidija Edita. Jeigu užsuktume į Vilniaus jėzuitų gimnaziją prieš 25 metus, mus pasitiktų 54 mokytojai bei 336 mokiniai. Nerastume pradinukų, valgyklos, sporto komplekso, stadiono, technologijų korpuso, rūsyje įrengtų patalpų, ketvirtojo gimnazijos aukšto, gamtos mokslų laboratorijos, choro studijos, dabartinio administracijos korpuso, Didžiosios salės ir net... stovyklavietės Guopstose; kukliomis akimis kamputyje įsispraudusi į jus žvelgtų ir biblioteka. Bet... sutiktumėte keletą tų pačių mokytojų.

25-ąją rugsėjį gimnazijos bendruomenė, nors ir esant nepalankiai epideminei situacijai, džiaugiasi Lojoteka kaip jubiliejine dovana, kuri buvo išpakuota – atvėrė duris – simboliniu laiku: rugsėjo 11 d. Lygiai prieš 25 metus šią dieną atkurtoji gimnazija pasitiko pirmuosius savo mokinius. Kokią žinią jubiliejinė dovana siunčia kiekvienam bendruomenės nariui, miestui ir Lietuvai? Buvęs kultūros ministras Arūnas Gelūnas yra pasakęs: „Bibliotekon žmogus eina kaip į bažnyčią, nes biblioteka, kaip ir bažnyčia, padeda pajusti ryšį su kartomis, suvokti savo tapatybę.“ Žinome, kad kiekviena nacionalinė biblioteka yra nacionalinis dėmesys tautai, prestižo dalis – valstybės karūnos brangakmenis. Svajojame, kad ir Lojoteka taps kultūrinės diplomatijos mokymosi vieta bendruomenei, kad įgytomis kompetencijomis gebėtų dalintis su kitais, inkrustuoti savąsias karūnas atradimų deimantais. Ne mažiau svarbi ir bibliotekos parlamentinė funkcija – mokyti tikrojo politikos meno: rūpinimosi valstybe pagrindų. Biblioteka yra vieta, kur žmogus susitinka su žmogumi, mintys su mintimis; slūgsta įtampos, žinia užlopo nežinios skylę. Jubiliejinės dovanos žinia yra kitų 25 gimnazijos metų veiklos strategijos pamatas, padėtas tėvų jėzuitų, gimnazijos bendruomenės – mokinių, jų tėvų, senelių, darbuotojų, alumnų. Tikime, kad, esant palankesnei epideminei situacijai, jubiliejinius metus švęsime trunkiai – su bičiuliais iš kitų jėzuitų mokyklų, miestiečiais ir kitais svečiais.

Lojotekos atidarymas jubiliejinais gimnazijos metais – lyg simbolinis kertinis akmuo, klojant kitų 25-erių metų gimnazijos veiklos pamatą su naujas perspektyvas atveriančiomis galimybėmis. Šios jubiliejinės dovanos nebūtų be kantrios ir nuolatinės ilgamečių geradarių – visos mokinių tėvų, senelių, alumnų bei gimnazijos darbuotojų bendruomenės – ir dosnios JAV lietuvių paramos. Nuoširdžiausiai dėkojame visiems jėzuitiško ugdymo puoselėtojams ir pagrindiniams mūsų misijos pagalbininkams!

Edita Zarembienė,
Kauno jėzuitų gimnazijos
Plėtros skyriaus vadovė

Komanda „Phoenix“ rengiasi varžyboms

ROBOTIKA – TAI ŠIANDIENA IR ATEITIS...

Kokia turėtų būti šiandienė mokykla? Šį klausimą keliamo nuolat, ieškodami, kaip atskleisti mokinių kūrybingumą, kaip rasti būdų, kad mokykloje jie patirtų kuo daugiau teigiamų emocijų pažindami ir tyrinėdami. Mokykla – tai jauno žmogaus specifinių gebėjimų ir talentų išgryninimo vieta, tad labai svarbu padėti rasti sėkmės raktą, žadinti kiekvieno mokinio motyvaciją siekti daugiau, tapti vertybiškai stipria asmenybe. Tam pasitarnauja ir kiekvienoje pamokoje vis svarbesniu tampantis technologijų pažinimas ir taikymas. Ateities mokykla be šito apskritai nebeįsivaizduojama.

Dar 2013 metais Kauno jėzuitų gimnazija įsigijo kelis „Lego“ robotus, kad galėtų dalyvauti projekte „Patinka!“, kuriuo buvo siekiama sudominti ir supažindinti mokinius su programavimu, tinklapių dizainu, robotika. Vėliau šis projektas išaugo į robotikos būrelį, kurio veikloje 2013–2014 mokslo metais dalyvavo 19 mokinių. Robotiką buvo nuspręsta įtraukti į šeštos klasės infor-

macinių technologijų pamokų programą ir su konstravimo, projektavimo, robotų pritaikymo įvairiose srityse galimybėmis supažindinti kuo daugiau mokinių. Atsirado vis daugiau norinčių rimtai dalyvauti šioje veikloje, taip susikūrė pirmosios robotikos komandos. Jose išsikėlę užduotį pagal pasirinktą temą, mokiniai konstruoja ir programuoja „Lego“ robotus. Tai ne tik susipažinimas su technologijomis,

Prezidentė Dalia Grybauskaitė sveikina 2019 m. pasaulio čempionato Detroito nugalėtojus

bet ir labai svarbus įrankis šiandienos mokykloje ugdant kūrybingumą.

Pasak robotikos būreliui vadovaujančio technologijų mokytojo Alberto Juškausko, apsaugoti vaikų nuo technologijų neįmanoma. Jos yra natūrali mūsų gyvenimo dalis ir ateityje gali tapti net dabartinių moksleivių pragyvenimo šaltiniu. Svarbiausia, kad technologijos būtų ne tik žaidimai, bet skatintų kurti ir mąstyti. „Lego Ev3 mindstorms“ robotų rinkiniai – šiuolaikinė mokymosi priemonė, kurią naudodami jaunieji išradėjai gali pasinerti į robotų pasaulį. Konstruodami ir programuodami jie gali atlikti mokslinius eksperimentus, sukurti po naują robotą, tapti išmaniais ir inovatyviais kūrėjais. Ši puiki priemonė ugdo kūrybiškumą, skatina domėtis inžineriniais mokslais, dirbti komandoje, atskleisti geriausias vaikų savybes ir dalyvauti įvairiose varžybose. Mokinių akys tiesiog žiba, kai iš „Lego“ detalių sukonstruotas ir užprogramuotas robotas atlieka tai, ką jie buvo sumanę.

Pradėję nuo mažų darbelių, komandose susibūrę bendraminčiai, puikiai pasirodę Lietuvos robotikos varžybose, jau ne kartą atstovavo Lietuvai ir gimnazijai įvairiose tarptautinėse varžybose. Nuo pat pradžių pirmųjų vietų neužleidusi Lietuvoje, 2019 m. robotikos komanda „Phoenix“ susirungė su 108 konkurentais, atstovaujančiais 50 pasaulio šalių, ir iškovojo pirmąją vietą FLL (First LEGO League) pasaulio čempionate Detroite (JAV) absoliučioje kategorijoje. Tai didelis laimėjimas Lietuvai, kai iš mažos šalies ir su labai mažu biudžetu (robotika vis dar nėra įtraukta į ŠMM finansuojamų dalykinių olimpiadų, konkursų ir kitų renginių sąrašą), mokiniai parodo tokias aukštas kompetencijas robotikos srityje. Antrąją ir trečiąją vietą iškovojusios komandos „Litbot“ ir „Amber“ dalyvavo čempionatuose Turkijoje ir Libane. Komanda „Amber“ Libane laimėjo pirmąją vietą projekto kategorijoje. Ji pristatė patobulintą naujo dizaino astronauto šalną. Savo idėjas pagal metų temą „Kosmosas“ moki-

Varžybos Kauno jėzuitų gimnazijoje

Ši veikla padarė didžiulę įtaką mano pasaulėžiūrai, su-pratau, kokią didelę svarbą turi komandinis darbas bei konstruktyvi diskusija. Per robotiką taip pat atradau savo aistrą technologijoms ir mokslui.

Paulius Dovidaitis

Projektinė veikla robotikos būrelyje ir inovatyvių sprendimų ieškojimas pakeitė mano požiūrį į kasdienį gyvenimą. Per penkerius metus išmokau nepaprastai daug naujų dalykų. Įgauta patirtis padėjo ir įvairiose kitose veiklose, ypač siekiant akademinį pasiekimą. Na, ir svarbiausia, robotikos klubo bendruomenė yra tikrai nepaprasta, o mokytojas niekada negaili savo asmeninio laiko dėl komandos.

Rokas Tarasevičius

Per robotiką turėjau galimybę dalyvauti tarptautinėse varžybose ir pajusti neįtikėtinas pergales emocijas. Būrelyje įgijau pagrindinių inžinerijos ir programavimo įgūdžių, be kurių tikrai nesvarstyčiau apie karjerą informacinių technologijų srityje.

Jonas Krikščionaitis

Robotika suformavo daug naudingų įgūdžių, kurių net nesitikėjau įgyti atėjęs į būrelį penktoje klasėje. Galiausiai, mūsų komanda „Phoenix“ ne tik dalyvavo pasaulinio lygio tarptautinėse varžybose, puikiai jose pasirodė, bet ir turėjo galimybę pabendravti su įdomiais žmonėmis iš viso pasaulio.

Dominykas Navickas

niai pagrindė mokslinė literatūra ir sulaukė pagyrų iš pačių NASA mokslininkų, kurie labai palankiai įvertino jų pasiūlymus ir pripažino, kad kai kurias šalmui siūlomas medžiagas rimtai svarstoma panaudoti ateityje.

Gimnazija visada labai džiaugiasi robotikos komandų laimėjimais, tačiau kartu ir nerimauja, kai reikia jas išleisti į tarptautinius čempionatus, nes kelionės išlaidos visai komandai būna išties nemažos. Tad ypač norisi dėkoti robotikos nuolatiniams rėmėjams: UAB „Amidus“, UAB „Kilobaitas“, UAB „Festo“, UAB „Kitron“ ir visiems tėveliams bei kitiems asmenims, tikintiems jaunų žmonių talentais.

Šiais metais ir vėl net trys komandos skambiais pavadinimais – septintokų komanda „Taurus“, aštuntokų „Litbot“ ir dešintokų bei dešimtokų „Amber“ – kelia naujus tikslus, jei tik pandemija nesutrukdytų jų siekti. Kiekviena komanda svajoja kuo geriau pasirodyti varžybose „Robotiada-2021“ ir laimėti galimybę atstovauti šaliai Europos ir Pasaulio FLL robotikos varžybose.

Šiandien džiaugiamės, kad esame šių jaunų žmonių palydėtojai link savo svajonės, savojo kelio atradimo. Viliamės, kad jų pomėgiai, atrasti mokykloje, peraus į kilnesnius tikslus – technologijų panaudojimą kuriant geresnį ir gražesnį pasaulį.

Komandos „Amber“ standas 2019 m. čempionate Libane ir džiaugsmo akimirksnis paskelbus nugalėtojus. Roberto Dačkaus nuotr.

2020 m. kovo mėnesį, daugelyje Europos šalių įvedus griežtą karantiną, viena po kitos buvo atšauktos numatytos krikščioniškos stovyklos ir kiti renginiai vasarą: Lietuvos jaunimo dienos, MAGIS Europos susitikimas Vengrijoje ir pan. Kaip tik tuo metu kilo mintis bandyti Lietuvoje surengti MAGIS susitikimą ir pakviesti į jį Dievo ir vidinės ramybės ieškančius jaunuolius.

MAGIS eksperimentai, arba praktikos, yra pagrįsti šv. Ignaco dvasinio gyvenimo patirtimi, kad Dievas yra veiklus „visuose dalykuose“. Po savo atsivertimo, iš pradžių vienas, o vėliau kartu su bičiuliais, Ignacas leidosi į piligriminius žygius, tarnavo ligoninėse ir prieglaudose, susitikdavo ir su paprastais, ir su įžymiais žmonėmis. Keliaudami po Europą, o vėliau – visą tuometinį pasaulį, Ignacas ir jo bendražygiai gyveno visai kitoki, nei tuomet buvo įprasta, dvasinį gyvenimą – ne sėsliai, bet nuolat ir įvairiai veikdami. Tam, kad visose šitose veiklose nepasimestų, bet liktų kontempliatyvūs ir visada rinkęsi tik tai, kas padeda siekti didesnės Dievo garbės, Ignacas bendražygiams paliko Dvasines pratybas. Jose jis surašė maldos praktikas ir metodus, kuriais iki šiol vadovaujasi praktikuojantys ignaciškąjį dvasingumą.

Šiuo dvasingumu vadovaujamosi ir vadinamuosiuose ignaciškuose MAGIS eksperimentuose, kurie šiemet vyko liepos 26–31 dienomis. Per šešiasdešimt 18–35 metų amžiaus žmonių pasiskirstė penkiose skirtingose vietose Lietuvoje ir Latvijoje, kuriose vyko ekologijos, tarnystės, teatro eksperimentai bei dvi piligrimystės. Viena grupė keliavo per 50 kilometrų pėsčiomis iš Šiaulių į Šiluvą, neturėdama jokio maisto ir pasitikėdama tik sutiktų žmonių dosnumu; kita grupė įveikė panašaus ilgio maršrutą palei Lietuvos–Latvijos sieną link senos jėzuitų statytos bažnyčios Elėjos miestelyje Latvijoje; trečia grupė Višakio Rūdoje leidosi įkvepiama ekologiškai gyvenančių žmonių pavyzdžio; dar vienas būrelis

Vilniuje derino savanorystę pas Motinos Teresės seseris su terapinio pobūdžio susitikimais; ir paskutinis, taip pat Vilniuje, pažino vaidybos potencialą išlaisvinant žmogų ir jį sutelkiant į esminius dalykus.

Kiekviena šių grupių buvo lydimą bent vieno jėzuito. Dieną pradėdavome Šventojo Rašto skaitymu bei malda ir kasdien susirinkdavome kartu švęsti Eucharistiją. Per dieną įgyta patirtimi, stengiamiesi joje išžvelgti Dievo veikimą,

visi pasidalydavo vadinamuosiuose MAGIS ratuose. Kokios veiklos ir patirtys vedė link Dievo, o kokios – nuo jo tolino, ir kaip atskiriu vieną nuo kitos? Tokios dvasinės išžvalgos buvo mokomasi ir ji praktikuojama visuose eksperimentuose, nors teminiai užsiėmimai ir buvo labai skirtingi. Baigusios savo praktikas, šv. Ignaco minėjimo dieną visos grupės susirinko į Vilnių, kur vyko renginio uždarymas.

MAGIS jėzuitų sielovados programa jaunimui vasaros eksperimentais nei prasideda, nei baigiasi. Visus metus Kaune ir Vilniuje susitikinėja maldos grupės, praktikuojančios tą pačią ignaciškojo dvasingumo dinamiką kasdienoje. 2021 m. vasario 12–16 dienomis vyks MAGIS tyliosios rekolekcijos jaunimui. O vasarą įvairios veiklos tęsis su nauja energija ir kūrybiškumu, siekiant iš naujo patirti, kad mano gyvenimas yra Dievo šventovė ir kad tai suvokti yra didžiausias žmogaus džiaugsmas. Kaip sakė viena šios vasaros MAGIS dalyvė: „Džiaugiuosi atradusi įkvėpimą naujiems dalykams. Taip pat sustiprinusi ryšį su Dievu ir tikėdama, kad visa, kas nutinka, yra pagal jo valią.“

Lukas Ambraziejus, SJ,

Jėzuitų sielovados programos jaunimui MAGIS koordinatorius

T. Aldonas Gudaitis, SJ

JAUNUS ŽMONES PALYDINT...

Kadangi esu kunigas ir vienuolis, šeimos nesukūriau. Tačiau Dievo apvaizda leido patirti, ką reiškia būti šalia jaunų žmonių. Po vieno iš mano brolių mirties dviem vaikams – 7-erių ir 8-erių – likus našlaičiais, teko prisidėti juos auginant ir auklėjant. Šiandien jie jau aštuoniolikos ir dvidešimties metų. Berniukams augant suvokiau, kiek reikia kantrybės, meilės ir laiko laukiant ugdymo vaisių. Ši patirtis mane išmokė, ir kasdien tebemoko, jaunimu pasikliauti. Ypač tuomet, kai dėl sūnėnų elgesio mano pasitikėjimas susvyruodavo, turėdavau iš naujo rasti jėgų vėl jais pasitikėti. Dar išmokau, kad jauniems žmonėms svarbu padėti įgyti gerų draugų. Pamenu, tuo pasirūpino mano tėvai, kai pats buvau paauglys. Jie itin išmintingai vesdavosi ar veždavosi į įvairius renginius, kol mano aplinkoje atsirado mielų draugų. Paauglystėje, kai vyresniųjų autoritetas nepripažįstamas, o bendraamžių nuomonė itin svarbi, – kaip lemtinga turėti bendraamžių bičiulių su gerais įpročiais, jaunystės polėkiu, prasmingais planais ir svajonėmis.

Šv. Ignacas tikėjo, kad Dievas Kūrėjas su mumis bendrauja tiesiogiai, nes kiekvienas kūrinys yra ypatingas. Ši tiesa, gyvenime palydint kiekvieną, ypač jauną žmogų, labai svarbi – žvelgti į jį kaip nepakartojamą asmenybę.

Jau dešimt metų dirbdamas jėzuitų gimnazijoje pastebiu, kad akademinis pasirengimas ir visos kitos veiklos nėra pakankamos visapusiškai ugdyti jauną žmogų. Bendradarbiavimas su šeima bei jaunimo organizacijomis už mokyklos ribų atveria jaunam žmogui galimybę rinktis, kur ir koku būdu su savo charakterio ypatybėmis jis geriausiai gali augti kaip asmenybė. Mes, vyresnieji, palydintys jaunus žmones, negalime pamesti minties, kad kiekvienas žmogus yra nepakartojamas. Negalime pasiduoti apibendrinimams: „dabar jaunimas toks“ arba „koks dabar jaunimas“. Kiekvienas jaunas žmogus gyvena savo gyvenimą ir kiekvienam Kūrėjas davė pakankamai jėgų kurti ir mylėti. Tokia nuostata jaunuoliui labai svarbi, kad suprastų, jog jo širdyje slypinti jėga nėra griauanti, bet veikia kurdamą ir dėl to teikia gyvenimo džiaugsmą.

Kiekvienas žmogus, ypač jaunas, trokšta būti išgirstas ir suprastas, trokšta turėti ryšį su kitu. Per šį troškimą stiprėja jo žmogiškoji savivertė. Ypač paauglystėje, kai kyla abejonių dėl gyvenimo prasmės, dėl Dievo buvimo, mes, suaugusieji,

dažnai pasimetame stebėdami ar patirdami tokį paauglių elgesį, nuotaikas. Kyla baimė dėl jų ateities. Kaip tik tuomet esame kviečiami nepavargti mylėti, tą meilę parodyti, net jeigu atrodytų, kad jaunimas jos nenori priimti. Tačiau dažniausiai, išoriškai prieštaraudami, jauni žmonės širdimi jaučia, kad yra mylimi. Širdis turi atmintį. Po kurio laiko, kai žmogus subręsta, prisimena visus jį mylėjusius, prisimena konkrečius epizodus, kaip buvo priimtas, ir yra dėkingas už tai, kad už jį buvo meldžiamasi ir juo pasitikėta.

Popiežius Pranciškus sako, kad jaunimui reikalingi konkretūs gyvenimo pavyzdžiai. Geriausias mūsų liudijimas yra tuomet, kai, nieko nepaisydami, jauną žmogų mylime ir priimame tokį, koks jis yra. Konkreti ir kantri kasdienė meilė yra ne tik geriausias tikėjimo gyvuoju Dievu, bet ir tikėjimo kitais bei savimi liudijimas.

Mes, suaugusieji, trokštame nuoširdumo. To dar labiau trokšta jaunas žmogus. Jis labai lengvai atpažįsta, kas yra nuoširdu ir tikra. Bendraudami turime prisiminti, kad kiekvienas iš mūsų kovoja savo gyvenimo kovą ir tą kovą privalome gerbti. Jauno žmogaus gyvenime ši kova tęsiasi ilgiau ir į ją taip pat reikia žvelgti su pagarba.

Savo pastabas baigsiu prasmingai jas papildančia Šventojo Rašto ištrauka iš Izaijos knygos 40 skyriaus:

*Jokūbai, kaipgi gali sakyti,
kaip, Izraeli, skūstis drįsti:
„Mano kelias paslėptas nuo VIEŠPATIES,
mano Dievas į mano teises
dėmesio nekreipia“?
Nagi, ar nežinai, ar nesi girdėjęs?
VIEŠPATS – amžinasis Dievas,
kūrėjas visų žemės šalių.
Nepailsta jisai nei pavargsta,
neištiriama jo išmintis.
Jis duoda nuvargusiam jėgų,
bejėgiui gyvastį atšviežina.
Net jaunuoliai pailsta ir pavargsta,
vaikiniai klupte klumpa, bet tie,
kurie pasitiki VIEŠPAČIU, atgaus jėgas,
pakils tarsi arų sparnais, –
nepavargs bėgdami, nepails eidami.*

T.V.Sadausko nuotr.

Šv. Kazimiero bažnyčios detektyvas: pirmoji serija

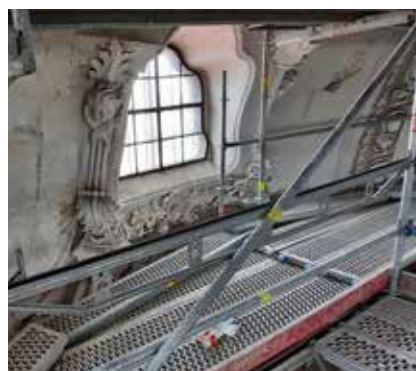
Tąkart, 2020 metų balandžio 30 dieną, kartu su restauratorių komanda pastoliais pakilome į patį Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčios kupolo viršų. Jausmas nekasdienis, bauginantis. Kupolo būgno vidinėje pusėje paskutiniuosius 30 metų kasdien lankėsi tik vorai, musės ir gal koks balandis įskrisdavo. Iš arčiau jį apžvelgti būdavo galima tik nuo karnizo, 24 metrų aukštyje ratu juosiančio kupolo pagrindą, pasiekiamą per pastogę, esančią virš bažnyčios skliautų. Tačiau vis tiek puošnūs lipdiniai kupolo skliauto viršuje ir vadinamajame žibinte, ant kurio viršaus užkelta puikioji kuni-gaikščių karūna, yra dar kokius 15–20 metrų aukščiau.

Dabar presbiterijoje nuo altoriaus pakylas iki paties aukščiausio bažnyčios taško sumontuotas pastolių skeletas – tvirtas, tačiau skardžiai triukšmingas, kai juo kas nors ropščiasi. Taigi ir mums lipant kiek nejauku ir dėl aukščio, ir dėl tų garsų. Vis dėlto labiau neramu dėl to, ką pamatysime užlipę.

Čia svarbu pasakyti, kad restauratorių užduotis buvo nuplauti viršutinį dažų sluoksnį, kaip numatyta architektų parengtame tvarkybos darbų projekte. Ko galima tikėtis, žinojome iš 1978 m. atliktų polichrominių tyrimų ataskaitos. Joje rašoma, kad atliekant tyrimus visame kupole padaryta beveik 50 zondu – įvairaus dydžio ir formų užtinkavimo bei dažymo sluoksnių atodangų. Ataskaitoje lakoniškai surašytos atrastų dažų spalvos ar tonai, minima gana daug aptiktų dekorų fragmentų, daug ištrupėjusio tinko vietų ir keliose kupolo rytinės pusės vietose užsimenama apie sieninės tapybos elementus nedetalizuojant jų pobūdžio. Kupolo žibinto skliaute rastas augalinių motyvų piešinys, tačiau rašoma, kad bendresnio vaizdo susidaryti nepavyko.

Ką gi, pernelyg daug nesitikėdami, jau antrame pastolių aukšte (skaičiuojant nuo kupolo pagrindo) restauratorių vedami pamatome nežymų rusvos spalvos dažų dekorų elementą, vertikalią paveikslą rėmelio imitaciją.

Kylame aukščiau. Stebime restauratorių atliktą darbą. Vietomis pradėti plauti dažai. Šis rankų darbas kruopštus, bet ir gana primityvus. Buityje naudojamomis kempinėmis, sudrėkintomis paprastu vandeniu, atmirkomi ir nuvalomi silikatiniai dažai. Matome nemažai įvairių formų daugiau ar mažiau gilių tinko atodangų, griežtomis kraštinėmis išgramdytų zondu. Restauratoriai aiškina, jog zondai daromi tam, kad prieš pradėdant plauti dažus būtų įvertintas dažų sluoksnis, sienų tinko būklė ir pan.

Pasirodo, Šv. Kazimiero bažnyčios kupolo tinko būklė labai prasta. Viršutinis tinko sluoksnis sueizėjęs, sutrūkęs, daugelyje vietų atšokęs nuo ankstyvesnio tinko, vietomis byrantis ir galimai pavojingas. Kur dažai nuvalyti, aiškiai matyti, kad kupolo vidinė pusė pertinkuota skirtingos sudėties skiediniais. Vietomis – cementiniu skiediniu, o tai reiškia, kad tinkuota sovietmečiu, nesilaikant restauravimo taisyklių. Iš architektų sužinojome, kad tokie skiediniai įgeria drėgmę ir dėl to gali pakenkti ne tik dekorui, bet ir pačiam mūriui.

Galiausiai pasiekiamo vietą, kur kupolo būgnas ima lenktis ir prasideda skliautas. Pasisukame į vakarinę kupolo pusę, kur abiejose ten esančio lango pusėse atidengti ploteliai su aiškiai matomais sienų tapybos fragmentais. Vienoje pusėje akivaizdu, kad tai augalo šakelė ar gėlės stiebas su pailgais lapeliais. Dominuoja tamsi pilka, žalsva spalvos, per vidurį – beveik juoda dėmė, o žemiau matyti ir raudono atspalvio.

Lipame dar aukščiau ir atsiduriame pačiame kupolo skliauto viršuje, kur tenka galvą atlošti norint susigaudyti erdvėje. Tik skliauto angoje, dekoruotoje įvairiausiais lipdiniais, galima išsitiesti visu ūgiu ir pažvelgti viršun į žibinto turį. Tačiau visų žvilgsniai krypta į dar vieną atodangą tame pačiame vakariniame kupolo skliauto tarpсныje. Ką gi ten matome? Ogi kad toje vietoje plonas 4–5 mm tinko sluoksnis atšoko nuo ankstesnio užtinkavimo, ant kurio tapyta dažais. Gėlės, sakyčiau, tulpės ar lelijos, kurių bent du rausvi žiedai išryškėja, bei žalių atspalvių lapija, matoma tame plotelyje, pasislepia ne tik po vėlesniu tinku, bet ir po vertikaliai įstanciais gipsiniais lipdiniais, suskirstanciais kupolo skliautą į aštuonis tarpсныus. Aišku, lipdiniais dekoruota vėliau, o tinkuota siekiant paslėpti tapybą ir ją niokojant, nes ankstyvesniame tinke matyti įdaužos, iškirstos tam, kad tinkas geriau prikibtų.

Tinko būklę kupole ir tapybą galėjome įvertinti tik pastačius pastolius bei pradėjus darbus. Dabar matome, kad 1978 m. tyrimų ataskaita yra netiksli, o gal net specialiai klaidinanti ar slepianti tiesą. Juk tuo metu bažnyčioje veikęs ateizmo muziejus negalėjo atskleisti sakralaus paveldo paslapčių. Šiuo metu reikalinga tikslesnė atrastos tapybos ir užtinkavimų būklės analizė atliekant polichrominius, cheminius ir kitus tyrimus. Tą turime padaryti greitai, kol nesibaigė pastolių nuomos terminas. Įtampa auga, bet tęsinys – kitose detektyvo serijose.

Norėdami daugiau sužinoti ar kitaip prisidėti prie Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčios restauravimo ir atnaujinimo, rašykite projekto vadovui Gražvydui Bareišiui:

grazvydas.bareisis@live.com

T. Leo Leise, SJ

Kodėl parvykau į Lietuvą

Lietuvoje praleidau trejus metus nuo 1998-ųjų iki 2002-ųjų. Nuo tada, kai šiomet čia parvykau visam laikui, manęs dažnai klausia, kodėl panorau sugrįžti. Tokie klausimai man atrodė keistoki, kol vienas draugas nepaaiškino, kad dauguma lietuvių mėliau gyventų svetur nei savo šalyje. Bet tik ne aš! Kaip sakė vienas mano šeimos narys: „Leo, juk tu visada šito norėjai.“

Tikra tiesa. Užaugau šeimoje, kur atrodė natūralu save laikyti lietuviu. Mano mama buvo lietuvių kilmės. Tėtis save laikė labiau mamos giminės nariu nei savosios. Užaugau stipriai veikiamas senelių imigrantų iš Lietuvos ir jų dukrų (mano mama – viena iš šešių mergaičių, gimusių seneliams Niujorke). Norėjau grįžti į Lietuvą, nes visa, ką pažinau ir pamilau būdamas dar vaikas ir ką praradau mirus vyresnei kartai, vis dar egzistavo čia.

Svarbus buvo ir mane paskatinęs religinis aspektas. Po dvidešimt penkerių kunigystės metų JAV ėmiau pastebėti stiprią sekuliarizacijos įtaką. Supratęs, kad ne tik mano etninė, bet ir religinė tapatybė kyla iš lietuviškojo paveldo, pamaniau, kad Lietuvoje galėsiu patirti gilesnį tikėjimo gyvenimą, nes anksčiau čia gyvendamas pastebėjau stiprų daugelio savo draugų lietuvių tikėjimą.

Esu trečiosios kartos, gimusios Amerikoje, atstovas, tad daugelio lietuviškų tradicijų mūsų šeimoje jau nebebuvo. Nors mano mama ir jos seserys tarpusavyje kalbėjosi lietuviškai, tai buvo jų pirmoji kalba, bet ji taip pat buvo „slapta“ suaugusiųjų kalba. Taigi aš ir mano pusseserės bei pusbroliai mokėjome tik keletą pagrindinių frazių. Gaila, kad man pradėjus mokytis lietuviškai, mama ir tetos kalbą buvo primiršusios, o seneliai jau mirę. Be to, seneliai, toji karta, kuri iš Lietuvos išvyko prieš šimtą metų, buvo labiau suinteresuoti integruotis naujoje šalyje, nei išlaikyti stiprius ryšius su Lietuva. Jie niekada per daug nekalbėjo apie savo gyvenimą Lietuvoje. Senelių istorija pradėjau domėtis tik prabėgus daugeliui metų po jų mirties. Atsimenu, kad būdamas berniukas, klausinėjau jų apie praeitį ir užsirašiau šiek tiek apie savo močiutės giminę. Bet tik po pirmojo atvykimo į Lietuvą sužinojau, kad mano močiutės pusbrolis Stasys Šimkus buvo čia gerai žinomas muzikas. Bandžiau ieškoti jo giminių, bet tik grįžęs į JAV suradau ir susisiečiau su Šimkaus sūnumi Algiu, gyvenančiu Majamio apylinkėje.

Tai, kad žinojau dvi savo giminės pavardes – Urbonas ir Lapsinskas, – nepadėjo surasti daugiau artimųjų. Turėjau žinių, kad

Vestuvės, dėl kurių grįžau į Lietuvą prabėgus metams po pirmojo išvykimo

Močiutė (sėdi) prieš emigraciją

mano močiutė kilusi iš Kauno apylinkių. Tačiau tik pirmaisiais savo gyvenimo metais Lietuvoje, padedamas vieno iš jėzuitų, išsiaiškinau, kad mano senelis buvo kilęs iš kaimo netoli Seredžiaus, ir daug vėliau, – kad turėjo Urbonavičiaus pavardę.

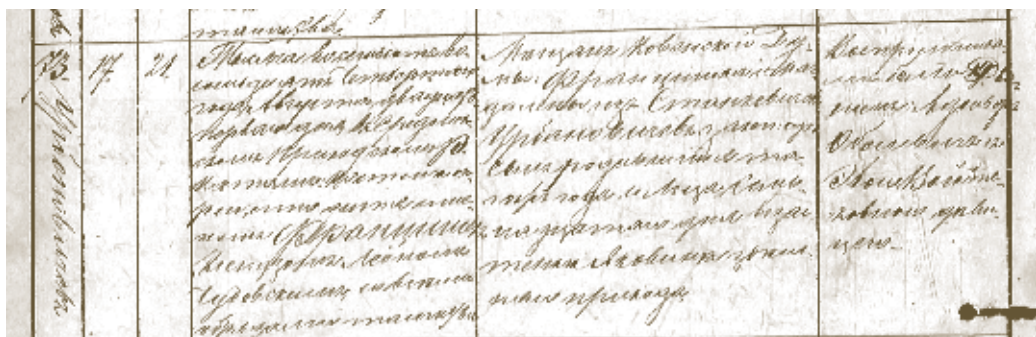
Taigi, kurį laiką pagyvenęs Lietuvoje, išvykau. Tai lėmė aplinkybės, susijusios su manimi pačiu, su Lietuva bei istoriniais įvykiais. Žvelgdamas atgal, matau, kad trejus metus praleidau išgyvendamas tam tikrą kultūrinį šoką, kilusį dėl mano nerealistiškų romantiškų lūkesčių Lietuvos atžvilgiu ir taip pat iš dalies dėl posovietinio požiūrio, kuris, rodos, buvo persmelkęs gyvenimą Lietuvoje. Įvykus rugsėjo 11-osios atakai Niujorke, pajutau, kad laikas grįžti į JAV, nes tuo metu Lietuvoje padariau viską, ką galėjau.

Kadangi palaikiau ryšius su keletu čia likusių draugų, kitais metais grįžau sutuokti poros iš Vilniaus, priklausiusios Krikščioniškojo gyvenimo bendruomenei. Žmonės, Šv. Jonų bažnyčioje susibūrę į pirmąją KG bendruomenės grupelę, kurios pradininku tapau, mano sąmonėje liko kaip tie, kurių tikėjimo gyvenimas buvo tvirtas ir realistiškas. Ši

patirtis man galiausiai padėjo apsispręsti, kad Lietuvoje galėčiau geriau išpildyti savo, kaip kunigo, įsipareigojimus.

Vėliau maždaug šešiolika metų į Lietuvą nebuvau parvykęs. Prieš trejus metus dėl netikėtų pokyčių, susijusių su giminėmis, turėjau galimybę dar kartą čia apsilankyti. Susiorganizavau dešimties dienų viešnagę, po kurios vėl pabudo troškimas visam laikui grįžti į Lietuvą. Per pirmąjį savo vizitą gavau pilietybę visam gyvenimui, galėjau išvykti ir atvykti kada panorėjęs, tad nebuvo jokių ypatingų su imigracija susijusių kliūčių. Šįkart pamačiau visai kitokią Lietuvą, nei ta, kurią palikau anuomet. Bičiuliai patvirtino, kad iš tiesų pasikeitė daug dalykų, ypač dėl to, kad atsirado galimybė keliauti ir pamatyti pasaulį. Pokyčių jausmas buvo apčiuopiamas ir nepaneigiamas.

Senelio krikšto įrašas

Dėl aplinkybių, susijusių su pašvęstuoju gyvenimu, prireikė dar trejų su puse metų, kad galėčiau sugrįžti visam laikui. Pirmiausia viešėjau čia tris su puse mėnesio vasarą, padėdamas jėzuitams, kur galėjau, ir labiau pažindinausi su savimi, savo šeimos istorija, Jėzaus Draugija Lietuvoje ir ką čia galėčiau nuveikti. Galiausiai atsirado galimybė, ir 2020 m. vasario 3 d. parvykau. Ap-sigyvenau Kauno jėzuitų bendruomenėje, pradėjau talkinti bažnyčioje ir gimnazijoje. Nepaisant kalbinių iššūkių, viskas atrodė daug žadančiai. Talkinau *Kairos* rekolekcijose jėzuitų rekolekcijų namuose Kulautuvoje, tai buvo nuostabi patirtis, bet tuomet peršalau ir susirgau. Sveikstant kilo Covid-19 pandemija. Šalis uždaro-ma, Mišių aukojimas stabdomas, gimnazija pereina į nuotolinį mokymą, tad mažai ką galėjau nuveikti.

Pirmiausia nusprendžiau, kad man nebus labai sunku priimti tokio pokyčio, nes trejus metus Dalase gyvenau turėdamas tikrai nedaug atsakomybių, tad galima sakyti, įgijau nacio-nalinio karantino praktikos. Kai situacija Dalase man ėmė kelti liūdesį, pradėjau ieškoti, ką galėčiau nuveikti. Čia, Lietuvoje, visi kunigai atsidūrė panašioje padėtyje. Bet po truputį situacija gerėjo. Vėl grįžo Mišios įprastu laiku, man pasiūlė dėstyti jėzuitų gimnazijoje, taip pat prisiėmiau atsakomybę už sekmadieniais angliškai aukojamas Mišias Šv. Pranciškaus Ksa-

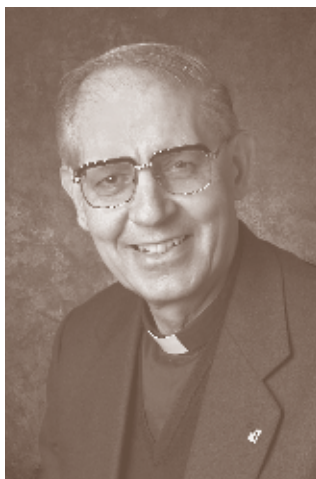

Mama (antra iš kairės) ir jos seserys

vero bažnyčioje. Įvyko keletas rekolekcijų, kuriose palydėjau ar talkinau, ir gyvenimas po truputį sugrįžo į vėžes.

Bet vis dėlto tai – 2020-ieji ir, manau, daugelis suprantame, kad gyvenimas nebebus toks, koks buvo iki pandemijos. Dabar, kai rašau šį tekstą, atrodo, kad daugelyje pasaulio šalių koronavirusas vėl smogia su nauja jėga. Kas žino, kokių priemonių teks imtis. Vis dėlto su Lietuva sieju savo gyvenimą, noriu čia praleisti visą likusį laiką ir įgyvendinti savo, kaip kunigo lietuvio, pašaukimą. Viešpats mus veda įdomiais keliais, kad atrastume savo vietą gyvenime. Matydamas savąjį artėjant prie finišo linijos, vis labiau suprantu, kad mano vieta yra čia.

Iš anglų k. išvertė Monika Smalinskaitė

T. Adolfo Nicolás, SJ, prisimenant

Šių metų gegužės 20 d. Tokijuje pas Viešpatį iškeliavo trisdešimtas jėzuitų generolas t. Adolfo Nicolás. Jis gimė 1936 m. Šiaurės Ispanijoje, augo Barselonoje, jėzuitų mokyklą baigė Madride. Būdamas septyniolikos, įstojo į jėzuitų naujokyną. Baigęs filosofijos studijas, 1960 m. išvyko į Japoniją. Išmokęs japonų kalbą, teologijos studijas baigė Sofijos jėzuitų universitete Tokijuje, o 1967 m. buvo pašventintas kunigu. Po doktorantūros studijų Romoje grįžo į Tokiją ir Sofijos universitete ėjo teologijos profesoriaus pareigas. Daug keliavo po Pietų Azijos šalis, todėl gerai pažino vietos žmonių gyvenimą ir krikščionių padėtį. Kurį laiką t. Adolfo vadovavo sielovados institutui Maniloje, vėliau buvo paskirtas Japonijos jėzuitų provincijolu. Baigęs šią tarnystę, dirbo socialinį darbą tarp neturtingųjų ir Tokijo migrantų. Vėliau buvo paskirtas Rytų Azijos ir Okeanijos jėzuitų provincijolų konferencijos pirmininku.

Atsistatydinus Draugijos generolui t. Hansui Peteriui Kolvenbachui, 2008 m. vykusioje Generalinėje kongregacijoje Adolfo Nicolás buvo išrinktas Jėzaus Draugijos generaliniu vyresniuoju. Bendrabrolių Romoje jis šiltai vadintas tiesiog „Adolfo“, o Filipinuose ir Ramiojo vandenyno Azijoje – „Niko“. Kartais jėzuitai ir jų bičiuliai pastebi panašumų tarp Adolfo Nicolás ir ankstesnio generolo, jo žemiečio t. Pedro Arrupės: abu Japonijos misionieriai buvo ispanai, abu daug dėmesio skyrė pabėgėliams ir migrantams, tikėjimui ir teisingumui, abu išsekus jėgoms atsistatydino iš pareigų. 2014 m. Adolfo Nicolás nusprendė atsistatydinti, kai sulauks aštuoniasdešimties. 2016 m. generolo pareigas perdavė iš Venesuelos kilusiam t. Arturui Sosai.

Sąvoka „gelmė“ galėtų būti viena būdingiausių t. Adolfo veikloje. Ji kaip raudonas siūlas išryškėja per visą jo vadovavimo audinį, bendraujant su kitais, pavedant misijas ir tarnystes jėzuitams bei jo maldingame santykiyje su Dievu. T. Adolfo vadovavimas buvo paženklintas šilto bendravimo, gerumo, draugiškumo ir džiaugsmo. Jo švelnus humoro jausmas šildė bendrabrolius, dirbančius generalinėje kurijoje Romoje ir sutiktus apsilankymų metu. T. A. Nicolás draugišką šilumą, jo dvasinę gelmę patyrė ir mūsų provincijos bendrabroliai bei bičiuliai, kai 2008 m. rugpjūčio 21–26 dienomis generolas lankėsi Lietuvoje.

Dabartinis Jėzaus Draugijos generolas t. Arturo Sosa sako, kad Adolfo Nicolás dovanojo Draugijai savo gilų misionierišką pašaukimą, padėjusį geriau suvokti mūsų misijos universalumą. Jis ėmėsi pertvarkyti Draugijos struktūras, kad jos kuo geriau pasitarnautų misijai naujomis, greitai kintančiomis sąlygomis pasaulyje, Bažnyčioje ir pačioje vienuolijoje. Būtent jis davė pradžią provin-

T. V. Sadausko nuotr.

cijų pertvarkai. Šis procesas paliečia ir mūsų provinciją. 2021 m. balandžio 27 d. bus įkurta nauja Centrinės Europos jėzuitų provincija, apimsianti Austrijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos ir Šveicarijos jėzuitus.

T. Adolfo gelmės siekį gražiai iliustruoja jo paties homilija užbaigiant Generalinę kongregaciją 2008 metais. Jis sakė, kad visi žinome, jog Bažnyčia ir Jėzaus Draugija pasikeis ne dėl gairių ar direktyvų, parašytų kitiems, o jeigu mes patys žinosime, kaip tapti naujais žmonėmis. Klausimas yra ne ką mes norėtume veikti bendruomenėje, o kokios bendruomenės nariais vienuolijoje norime būti, kad liktume klusnūs, mokantys atpažinti dvasias vyrus, kurie visada yra draugai Viešpatyje. Vyrus, kurie nuolatos gyvena meile ir tarnauja.

T. Nicolás puoselėjo gilų, maldingą santykį su Dievu. Jėzuitų namų, kuriuose jis gyveno Romoje, koplyčia buvo įrengta japonų *tatami* stiliumi su žemu altoriumi ir *zafu* (apvaliomis pagalvėmis) atsisėsti kasdienėms mišioms ir meditacijai. Atrodo, kaip tik iš šio gilaus maldingo santykio su Dievu kilo džiugus, malonus t. Adolfo bendravimas ir vadovavimas, gilios įžvalgos apie Draugijos misiją šiandienos pasaulyje bei ryžtas pradėti pertvarkyti struktūras, kad jos padėtų efektyviau atsiliepti į dabarties iššūkius.

Dabartinis Draugijos generolas Arturo Sosa sako, kad mes geriausiai galime atminti t. Adolfo Nicolás trumpa malda, jo užrašyta po aštuonių dienų rekolekcijų 2011 metais. Ši malda yra puiki jo asmens ir dvasingumo sintezė.

Vilniaus universitete 2008 m. rugpjūtį

Viešpatie Jėzau, kokią silpnybę pamatei mumyse, kuri, nepaisant visko, Tave pastūmėjo mus pašaukti kartu darbuotis Tavojoje misijoje? Dėkojame už tai, kad pakvietei mus, ir meldžiame Tave nepamiršti savo pažado būti su mumis iki laikų pabaigos. Dažnai mus apima jausmas, kad visą naktį darbavomės veltui, užmiršdami, jog Tu visada ir visur esi su mumis. Meldžiame Tave, kad būtum gyvas mūsų gyvenimuose ir darbuose šiandien, rytoj ir visais ateinančiais laikais. Užpildyk savo meile mūsų gyvenimus, kuriuos atiduodame kaip tarnystę Tau. Paimk iš mūsų širdžių egoizmą, kurio apimti mąstome tik apie tai, kas yra 'mūsų', kas yra 'mano', taip išstumdami kitus, stokodami atjautos ir džiaugsmo. Apšviesk mūsų protus bei širdis ir nepamiršk padėti mums šypsotis tuomet, kai viskas klostosi kitaip nei norėtume. Galiausiai kiekvienos dienos pabaigoje leisk mums jaustis labiau susivienijusiems su Tavimi ir aplinkiniais, padėk išgyventi vis didesnę džiaugsmą bei stipresnę viltį. To Tave meldžiame tokie, kokie iš tiesų esame, – silpni ir nuodėmingi žmonės, bet Tavo draugai. Amen.

Parengė t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

T. Jonas Zubrus, SJ

Rugpjūčio 3 d. Kauno jėzuitų namuose ramiai užgeso 96-erių metų „kunigas, kuris draudžia dėti cukraus į arbatą“, kaip šį asketą prisimindavo tolimosios Rusijos, Kazachstano, Sibiro tikintieji. Vien Kaišiadorių vyskupijoje tarnaudamas 21-oje parapijoje, tėvas Jonas Zubrus siekė vis daugiau, kuo didesnės dirvos ir dar „kietesnio“ atsidavimo. Jėzuitai dešimtmečiais savo bendrabrolį sutikdavo kasmetinėse rekolekcijose, kur jis miegodavo ant grindų ir siekdavo uolumu uždegti kitus.

Jonas Zubrus gimė 1924 m. gegužės 6 d. Alytaus apskrities Atesninkų kaime. Šeimoje buvo vyriausias iš penkių vaikų, o savo pašaukimą priskyrė motinos Anelės troškimui ir maldoms. 1943 m. baigęs Alytaus gimnaziją, tų pačių metų rugpjūčio 15 d. Pagryžuvio naujokyne įstojo į Jėzaus Draugiją. Po dvejų metų čia davė amžinuosius įžadus. 1945 m. pasimokęs filosofijos pas jėzuitus Stasį Rimkevičių ir Jurgį Čikštę Vilkijoje, įstojo į Kauno tarpdiecinę kunigų seminariją. Sovietų valdžiai mažinant klierikų skaičių, buvo iš jos pašalintas ir trejus metus zakristijonavo Plikiuose, Plateliuose, Jonavoje, kol galėjo grįžti studijuoti teologijos. Po kiek laiko, vėl išmestas iš seminarijos už darbą su jaunimu, dirbo zakristijonu Vadokliuose ir Kaune. Vysk. Julijono Steponavičiaus kunigu išventintas 1957 m. balandžio 17 d.

Buvo vikaras Seirijuose, Leipalingyje, Pivašiūnuose; Šešiolėliuose ėmėsi remontuoti bažnyčią. Už aštirus pamokslus 1962 m. sovietų valdžia atėmė kunigo registraciją. Dirbo miško darbininku ir dažytoju Vilniuje, kol parapijiečiai išreikalavo jį grąžinti. Klebonu tarnavo Vytautavoje, Molėtuose, Stirniuose, Palomenėje, Žilinuose. 1977–1979 m. pagrindyje tęsė kunigams skirtą 1925–1940 m. ėjusio „Tiesos kelio“ leidybą. Rengiant 6–12 numerius, straipsniais prisidėjo prie Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos. Paskutiniuosius jėzuitų įžadus 1967 m. vasario 2 d. pagrindžio sąlygomis Stirniuose davė ilgamečiam Lietuvos jėzuitų provincijolui t. Jonui Danylai.

Sovietinės valdžios nuolat engiamas, savo noru išvyko į tolimas misijas Ukrainoje, Podolės Kamenece. 1979–1983 m. čia aptarnavo keturias tikinčiųjų bendruomenes, dar labiau perse-

T. V. Šimkūno nuotr.

kiojamas nei Lietuvoje. 1983–1987 m. patarnavo tikintiesiems Pavlodare, Kazachijoje, ir Slavgorode, Altajaus krašte. Grįžęs į Lietuvą dirbo Kaišiadorių vyskupijos Kiauklių, Kirdeikių ir Zibalų parapijose. 1989–1992 m. apaštalavo tarp vokiečių katalikų Aktiubinske, Kazachijoje, taip pat Uralske, Prochladnyje, Orenburge. Visur buvo gerbiamas dėl kalbų mokėjimo ir uolumo.

Monsinjoras Alfonsas Svarinskas yra sakęs, kad t. J. Zubrus visada garsėjo aukos dvasia, todėl ir jo žodžiai parapijiečiams „eidavę iš pačios širdies“. Kiti pažymi jo neturtą. Gavęs kokį pinigėlį, atiduodavęs kitiems, mažiau turintiems. Vienintelis t. Jono turtas buvo dviratis ir knygos. Todėl nebūdavę jokių sunkumų persikelti iš vienos parapijos į kitą. „Ilgiausiai vienoje vietoje dirbau gal šešerius metus, o kitur dvejus trejus metus, ne ilgiau. O kad kokie pėdsakai parapijoje liktų, reikia padirbėti ilgiau, kontaktą su žmonėmis užmegzti...“ – žvelgdamas į praitį svarstydavo jis.

1992–1993 m. su kitais jėzuitais darbavosi Klaipėdos šv. Juozapo Darbininko parapijoje, vėliau – Pivašiūnuose, Kietaviškėse, o 1996 m. vėl išvyko į Sibirą, apaštalavo Novosibirske ir kitur. 1996–1998 m. buvo Pažaislyje įsikūrusių seserų kazimieriečių kapelionas, klebonavo Babtuose, Muniškėse, Ukmergėje dirbo kaip altaras. 2000 m. dar kartą trumpam nuvyko į Novosibirską. Grįžęs iki 2003 m. buvo Kurklių parapijos administratorius. Išleido 255 puslapių maldynėlį „Pasitikiu tavi mi“, gražiai atspindintį jo vienuolišką, kunigišką, krikščionišką laikyseną. Neilgai triūsė Kauno jėzuitų Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje – vis šaukė vidinis noras darbuotis daugiau ir uoliau. Penketą metų praleido Čiobiškyje, kur 2007 m. šventė aukštinę kunigystės sukaktį. Dvejus metus, iki 2010 m., patarnavo tikintiesiems Varėnoje. Vėliau galutinai įsiliejo į Kauno jėzuitų namų bendruomenę.

„Visiems visiems esu dėkingas. Aplinkui mane – kantrūs, sąmojingi, senius užjaučiantys pažįstami, vyskupai, kunigai, bendražygiai. Dėkui jiems ir tiems, kurie manimi rūpinasi, gydo, vargsta dėl manęs, padeda, pataria ir mano visas išdaigas pakenčia. Tegul Dievas jiems šimteriopai atlygina ne tik žemėje, bet ypač Danguje“, – prieš trejus metus pasveikintas su gražia kunigystės 60-mečio sukaktimi dėkojo kunigas jubilias.

Talkino Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje, pagrindiniu uždaviniu laikydamas misiją melsti už Bažnyčią ir Jėzaus Draugiją. Pareigas, kaip visada, atlikdamas uoliai, pas savo Viešpatį iškeliauo nusilpus jėgoms. Amžinojo poilsio atgulė Petrašiūnų kapinėse šalia kitų jėzuitų.

Oro uoste sukrovęs popiežiaus lagaminus į bagažinę, vairuotojas pastebi, kad jis vis dar nelipa į automobilį.

– Gal šį kartą vairuoti galėčiau aš? – paprašo popiežius.

Vairuotojas nenoromis sutinka ir atsisėda ant galinės sėdynės. Vos išvažiuavęs iš oro uosto pontifikas greičio pedalą paspaudžia iki 140 km per valandą.

– Maldauju jūsų, važiuokite lėčiau! – persigandęs prašo vairuotojas, tačiau popiežius nekreipia dėmesio, kol nepasigirsta policijos sirenos. Sustabdęs automobilį šalikelėje, laukia prienančio policininko.

Pamatęs prie vairo sėdintį popiežių, policininkas radijo ryšiu praneša viršininkui, kad sustabdė automobilį, važiuavusį 140 km per valandą greičiu.

– Nedelsiant suimkite vairuotoją! – įsako jis.

– Nemanau, kad įmanoma, nes tai – kai kas itin didis! – teisinasi policininkas.

– Galbūt pričiūpote Romos merą? – klausia viršininkas.

– Ne, didesnį...

– Senatorių?

– Kur kas DIDESNĮ!

– Rimtai? Ir kas gi jis?

– Manau... kad tai Viešpats Dievas, – lemena policininkas.

– Jūs tyčiojate iš manęs?! – pratrūksta viršininkas. – Iš kur tai ištraukėte?

– Jo vairuotojas – pats popiežius...

Šeštąją dieną Dievas sukūrė žmogų. Kai tik šis įstengė kalbėti, klausia Kūrėjo:

– Viešpatie, kodėl mane sukūrei paskutinių?

– Dėl to, kad, apėmus puikybei, prisimintum, jog uodas atsirado anksčiau už tave.

Šventasis Petras, atstąs gražiai sušukuotą baltą barzdą, prie dangaus vartų kantriai laukia klientų. Atkeliauja vyras.

– Ką jūs veikėte žemėje? – klausia jo Petras.

– Buvau žemdirbys, – atsako žmogus.

– Puiku, eikite pro duris dešinėje. O jūs? – klausia Petras ką tik atvykusio.

– Aš buvau gydytojas!

– Labai gerai, eikite pro duris kairėje.

– Kodėl? – teiraujasi šis.

– Tai įėjimas mūsų tiekėjams, – paaiškina šv. Petras.

Moteris ateina pas kunigą ir didžiuodamasi sako:

– Manau, kad esu gavusi dovaną. Dovaną kritikuoti.

– O kokioje Biblijos vietoje kalbama, kaip elgtis su dovanomis? – klausia kunigas.

– Palyginime apie talentus Evangelijos pagal Matą 25 skyriuje, – atsako moteris.

– Ir ką padarė tas, kuris buvo gavęs tik vieną talentą?

– Užkasė jį žemėje.

– Tai ir tu taip daryk, – paragina kunigas.

Pakrikštijęs kūdikį, kunigas sako jo mamai:

– Tai pirmas vaikas, kuris krikštijamas neverkė.

– Nes mes visą savaitę krikštui ruošėmės ir treniravomės, – paaiškina ji.

– Kokiū būdu? – nustemba kunigas.

– Su laistyvu, – didžiuojasi mama.

Šeši žydai, pakeitę požiūrį į pasaulį.

Mozė: Įstatymas yra viskas.

Jėzus: Meilė yra viskas.

Marksas: Pinigai yra viskas.

Rokfeleris: Viskas parduodama.

Froidas: Seksas yra viskas.

Einšteinas: Viskas reliatyvu.

Ne vienas, dalyvaudamas rekolekcijose jėzuitų namuose Kulautuvoje, stebėdavosi dideliam būriui valgytojų pamaitinti nepritaikyta virtuve. Nuo šiol, ją suremontavus, viskas bus kitaip! Tačiau kad galėtume įsigyti naują šiuolaikišką virtuvės įrangą su patogiomis spintelėmis, darbastaliu ir pramonine indaplove, reikia ir jūsų paramos.

Visi atnaujinimai Kulautuvoje pasitar-naus būsimiems rekolekčių bei kitokių čia vykstančių renginių dalyviams – taigi, mums visiems.

Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincija

Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Tel. (8-5) 212 17 15, faks. (8-5) 212 18 76

Įm. k. 191893936

AB SEB banko kodas 70440

A. s. LT34 7044 0600 0112 3231

Laiškai bičiuliams 2020 2 (38)

Išeina du kartus per metus
Leidžia VšĮ Jėzuitų ekonomo tarnyba
Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Redaktorė
Jūratė Grabytė

Dailininkė
Jūratė Tamošiūnaitė-Karašauskienė

Stilistė
Eglė Gudavičienė

Tiražas 1,5 tūkst. egz.

ISSN 1648-4304

9 771648 430009

